Odnos sekstinga, seksualno rizičnog ponašanja i samopoštovanja kod studenata

Bračun, Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:199:308317

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-16**

Repository / Repozitorij:

Repository Faculty of Law University of Zagreb

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

PRAVNI FAKULTET

STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Marija Bračun

ODNOS SEKSTINGA SA SEKSUALNO RIZIČNIM PONAŠANJEM I SAMOPOŠTOVANJEM KOD STUDENATA

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

PRAVNI FAKULTET

STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Diplomski sveučilišni studij socijalnog rada

Marija Bračun

ODNOS SEKSTINGA SA SEKSUALNO RIZIČNIM PONAŠANJEM I SAMOPOŠTOVANJEM KOD STUDENATA

DIPLOMSKI RAD

Mentorice: prof. dr. sc. Marina Ajduković

izv. prof. dr. sc. Lucija Vejmelka

Zagreb, 2023.

upornost kao najbolja vrlina i najgora mana

Sadržaj

1. Uvod....1

2. Seksting i vrste sekstinga....2

2.1. Pojavnost sekstinga....5

2.2. Posljedice i rizici sekstinga....6

3. Seksting i seksualno rizično ponašanje....8

4. Seksting i samopoštovanje....10

5. Cilj, problemi i hipoteze istraživanja....13

6. Metoda....14

6.1. Uzorak ispitanika....14

6.2. Postupak istraživanja....14

6.3. Mjerni instrumenti....15

6.4. Obrada podataka....18

7. Rezultati....18

8. Rasprava....22

10. Ograničenja istraživanja....27

11. Zaključak....28

12. Literatura....28

13. Prilozi....36

Odnos sekstinga sa seksualno rizičnim ponašanjem i samopoštovanjem kod studenata

Sažetak

Cilj rada bio je ispitati odnos sekstinga sa seksualno rizičnim ponašanjem i samopoštovanjem kod studenata. Problemima istraživanja nastojalo se utvrditi predviđaju li seksualno rizično ponašanje i samopoštovanje uključenost u seksting. Istraživanje je provedeno s mladim odraslim studentima Sveučilišta u Zagrebu (N=202) u dobi od 18 do 30 godina. Učestalost slanja seksualno eksplicitnih sadržaja ispitana je Skalom seksting ponašanja (Sexting Behaviors Scale - SBS; Dir, 2012.), upuštanje u seksualno rizična ponašanja Upitnikom samoiskaza rizičnog i delinkventnog ponašanja mladih (Youth self-reported delinquency and risk behaviors questionnaire - SRDP; Ručević, Ajduković i Šincek, 2007.), a razina samopoštovanja Rosenbergovom skalom samopoštovanja (Rosenberg Self-Esteem Scale; Rosenberg - RSE, 1965.). Rezultati istraživanja ukazuju da uključenost u seksting korelira sa seksualno rizičnim ponašanjem i samopoštovanjem. Upuštanje u seksualno rizična ponašanja pokazalo se pozitivnim prediktorom, a razina samopoštovanja negativnim prediktorom učestalosti sekstinga.

Ključne riječi: seksting, seksualno rizično ponašanje, samopoštovanje, studenti

Relationship of sexting with sexually risky behavior and self-esteem of students

Abstract

The aim of this study was to examine the relationship between sexting and sexually risky behavior and self-esteem among students. Research problems were to explore if sexually risky behaviors and self-esteem predict involvement in sexting. The study included a sample of young adult students of the University of Zagreb (N=202) aged 18 to 30. The frequency of sending sexually explicit content was examined with the Sexting Behaviors Scale (SBS; Dir, 2012), engaging in sexually risky behaviors with the Youth self-reported delinquency and risk behaviors questionnaire (SRDP; Ručević, Ajduković and Šincek, 2007), and the level of self-esteem with the Rosenberg Self-Esteem Scale (Rosenberg - RSES, 1965). Research results indicate that involvement in sexting correlates with sexually risky behavior and self-esteem. Engaging in sexually risky behaviors proved to be a positive predictor, and the level of self-esteem a negative predictor of the frequency of sexting.

Key words: sexting, sexual risky behavior, self-esteem, students

Izjava o izvornosti

Ja, Marija Bračun, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Ime i prezime: Marija Bračun, v.r.

Datum: 19. 12. 2023.

1. Uvod

Digitalni mediji općenito, a posebice internet i pametni telefoni, doživjeli su pravi procvat u proteklih nekoliko desetljeća te bivaju dio svakodnevnog života velikog broja ljudi, a posebice mladih, koji ih nerijetko koriste za stvaranje i održavanje društvenih odnosa (Döring, 2014.). Virtualno okruženje postaje sastavni dio života, i veoma ga je teško odijeliti od onog stvarnog. Ne čudi, stoga, kako interakcije i ponašanja mladih u virtualnom svijetu učestalo zaokupljaju interes brojnih istraživača. Jedno od takvih ponašanja je i seksting, koji se uobičajeno opisuje kao razmjena seksualno eksplicitnih sadržaja (tekstualnih poruka, fotografija i videozapisa) putem digitalnih tehnologija i medija (Bonilla i sur., 2020.). Uz pozitivne posljedice korištenja sekstinga, poput jačanja odnosa i postizanja seksualnog uzbuđenja/zadovoljstva (Drouin i sur., 2013.), pojedini autori spominju i one negativne, kao što su kršenje privatnosti i narušavanje zdravlja (fizičkog, spolnog, mentalnog), što seksting uvrštava u skupinu *online* rizika (Sesar i Dodaj, 2020.). Naime, prema autoricama Vejmelka, Strabić i Jazvo (2017.) izlaganje *online* rizicima može ostaviti dugotrajne, teške i negativne posljedice na mlade, koji rizike kritički ne uzimaju u obzir, a nerijetko ih niti nisu svjesni. U Republici Hrvatskoj područje sekstinga proučava se od 2015. godine, zbog čega i ne iznenađuje malobrojnost postojanja, kao i usporen razvoj znanstvenih radova u području ovog ponašanja. Sumiranjem dostupnih, relevantnih istraživanja u području sekstinga, moguće je zaključiti kako je spomenuti fenomen podosta istraživan u zemljama engleskog govornog područja, no i kako se njegovo proučavanje u Republici Hrvatskoj dosad uglavnom zanemarivalo ili mu se nije pridavao dovoljan značaj, pa se i istraživanja u tom području nisu često provodila. Obzirom na sve veću raširenost i popularnost društvenih medija, značajno je dobiti uvid u raširenost sekstinga, kao i u moguće odnose takvog ponašanja s različitim psihološkim konstruktima, sa svrhom što jasnijeg razumijevanja takvog ponašanja mladih u virtualnom svijetu. Cilj je ovog rada, stoga, bio definirati, analizirati i istražiti učestalost korištenja sekstinga te istražiti i pobliže razumjeti povezanost sekstinga sa seksualno rizičnim ponašanjem i samopoštovanjem mladih odraslih. Za potrebe ovog istraživanja seksting ćemo definirati kao slanje, primanje i prosljeđivanje seksualno eksplicitnih fotografija i/ili videozapisa putem društvenih mreža i/ili aplikacija.

2. Seksting i vrste sekstinga

Seksting (engl. *sexting*), termin nastao spajanjem dviju engleskih riječi (*sex* i *texting*), odnosi se na slanje seksualno eksplicitnih poruka i/ili fotografija sebe ili drugih osoba mobitelom te internetom (Hasebrink i sur., 2009.). Fotografijama sebe podrazumijevaju se one kojima se otkrivaju intimni dijelovi pojedinca u donjem rublju ili pak kupaćem kostimu, goli dijelovi tijela, cijelo tijelo, a uključuje i one fotografije koje sadržavaju prikaze seksualne aktivnosti, primjerice masturbacije (Mitchell i sur., 2012.). Nešto opširniju definiciju istog termina nude Barrense-Dias i suradnici (2017., prema Van Ouytsel i sur., 2020.), koji seksting definiraju kao razmjenu (slanje, primanje ili prosljeđivanje) vizualnog, zvučnog ili tekstualnog, seksualno sugestivnog i/ili provokativnog sadržaja (tzv. sekst) putem internetskih komunikacijskih aplikacija. U ovom se kontekstu, seksualno eksplicitan sadržaj/sekst prvenstveno svodi na samootkrivajuće fotografije i videe, to jest, na sve medijske zapise na kojima su vidljivi ili oskudno prekriveni intimni dijelovi tijela (Barrense-Dias i sur., 2017.). Motiv zbog kojeg uobičajeno dolazi do razmjene seksualno eksplicitnog sadržaja među mladima je različit. Ponekad se seksting odvija s ciljem poticanja seksualnih aktivnosti, kao što je masturbacija, katkad kao način intimizacije odnosa, a povremeno kao alternativa seksualnom odnosu, posebice u situacijama kada je partner fizički odsutan (Welrave i sur., 2014.). Barrense-Dias i suradnici (2017.) ističu kako se mnogobrojne definicije sekstinga međusobno razlikuju prema trima odrednicama: akciji (slanju, primanju i prosljeđivanju), vrstama sadržaja (poruke, fotografije i videozapisi), odnosno seksualnim obilježjima pošiljatelja te načinima prijenosa sadržaja. Spomenuti autori, isto tako, navode kako općeprihvaćena definicija sekstinga još uvijek ne postoji, zbog čega se u raznim istraživanjima, nerijetko, stavlja i različito težište na pojedine aspekte tog fenomena. Shodno tome, razlikujemo i nekoliko različitih vrsta sekstinga. Najpoznatija podjela sekstinga razlikuje primarni i sekundarni seksting. Primarni seksting podrazumijeva slanje osobnih, seksualno eksplicitnih fotografija drugima. Suprotno, sekundarni seksting, također, uključuje prosljeđivanje fotografija seksualnog eksplicitnog sadržaja drugim osobama, no na tim se fotografijama ne nalazi osoba koja ih prosljeđuje (Calvert, 2009.). Uz spomenute dvije glavne vrste sekstinga, autor Calvert (2013.) spominje i onu treću, koju naziva osvetničkim sekstingom te istu

definira kao javno dijeljenje seksualno eksplicitnih sadržaja bivšeg partnera bez njegova/njezina odobrenja. Jedna od mogućih podjela sekstinga je i na aktivni te pasivni seksting. Dok se aktivni seksting odnosi isključivo na kreiranje i slanje seksualno eksplicitnih sadržaja drugim osobama, pasivni seksting podrazumijeva samo primanje takvih sadržaja (Temple i Choi, 2014.). Prema Hudsonu (2011.), moguće je razlikovati četiri oblika sekstinga, konsenzusni ili dogovorni seksting koji podrazumijevanja sudjelovanje obje strane, bez pritiska; sextbullying, kod kojeg se seksting promatra kao uznemiravanje, prisiljavanje i iskorištavanje druge strane; ilegalni seksting, koji se odvija među maloljetnicima ili između maloljetne i punoljetne osobe; te rizični seksting, koji može rezultirati negativnim posljedicama, kao što su viktimizacija, ponižavanje, gubitak posla, i slično. Godine 2019., Sesar i suradnici, također, spominju četiri oblika sekstinga, to jest, nude četverokomponentni model sekstinga. Prema tom modelu, seksting se dijeli obzirom na sadržaj poruke, stupanj seksualnosti, komunikaciju te prema vrsti i stupnju konsenzusa; na onaj relacijski, reaktivni, prisilni i nasilni seksting. Kod relacijskog sekstinga nastoji se poticati ili održati intimnost i veza s (potencijalnim) partnerom, kroz razmjenu seksualno eksplicitnih sadržaja, koja mora biti, u prvom redu, dobrovoljna. Potom, reaktivni seksting uključuje slanje, primanje, objavljivanje i prosljeđivanje sadržaja različitih stupnjeva seksualnosti, pri čemu je primarna motivacija pojedinca samoistraživanje, samoizražavanje ili popularnost među vršnjacima. Prisilni seksting odnosi se na prisilno dijeljenje seksualno eksplicitnog sadržaja na nagovor vršnjaka ili partnera. Posljednji, nasilni seksting za cilj ima nanošenja štete drugima, primjerice, kroz zahtijevanje slanja seksualno eksplicitnih sadržaja, njihovog prosljeđivanja drugima, i slično (Sesar i sur., 2019.). Nadalje, razlikujemo i „eksperimentalni“ seksting od takozvanog „problematičnog“/“teškog“ sekstinga. Dok se eksperimentalni seksting odnosi na slanje vlastitih fotografija i/ili videozapisa prijateljima te intimnim partnerima, najčešće radi traženja uzbuđenja; problematični seksting odnosi se na uključivanje odraslih u razmjenu seksualno eksplicitnih sadržaja s maloljetnicima ili na nasilna ponašanja među vršnjacima, poput seksualnog zlostavljanja, iznuđivanja i prijetnji (Wolak i sur., 2012.). Dakle, svrha eksperimentalnog sekstinga nije naštetiti osobi te, samim time, i ne uključuje elemente kriminalnog ponašanja (Wolak i Finkelhor, 2011.), za razliku od

problematičnog sekstinga, koji uključuje kriminalne elemente, odnosno elemente zlostavljanja te se promatra kao rizično ponašanje koje nerijetko rezultira brojnim negativnim posljedicama (O'Keeffe i Clarke-Pearson, 2011.). Osvrnemo li se pak na pristanak osobe koja učestvuje u samom sekstingu, odnosno u razmjeni pojedinog seksualno eksplicitnog sadržaja (fotografije, videozapisa), možemo razlikovati takozvani seksting sa, u odnosu na onaj bez pristanka pojedinca (eng. *„consensual" i „non consensual sexting"*) (Molla-Esparza i sur., 2020.). Bianchi i suradnici (2019.) navode kako su motivi za prakticiranje nekonsenzualnog sekstinga nerijetko instrumentalni, poput zlostavljanja, prinude ili novčane zarade, dok su za konsensualni seksting, isti, uglavnom seksualni, što uključuje izražavanje i istraživanje seksualnosti s vršnjacima ili intimnim partnerom. Postoji, dakle, nekoliko različitih definicija i vrsta sekstinga. Ne čudi, stoga, činjenica kako pri definiranju i operacionaliziranju tog pojma postoje određena neslaganja među istraživačima. Iako se većina autora slaže kako seksting uključuje razmjenu seksualno eksplicitnog sadržaja putem mnogih medijskih kanala, općeprihvaćene definicije tog pojma i dalje nema. Isto tako, pri samoj operacionalizaciji konstrukta seksting moguće je uvidjeti kako različiti istraživači uzimaju u obzir i različitu „akciju" objekta sekstinga, no i sam objekt sekstinga te obuhvat kanala komunikacije u kojima se seksting provodi. Primjerice, pojedini autori (Lee i sur., 2013., prema Temple i sur., 2014.) pri operacionalizaciji sekstinga uzimaju u obzir samo aspekt slanja objekta sekstinga, dakle seksualno eksplicitne slike, tekstualne poruke ili videozapise, neki slanje i primanje, dok ostali autori, uz slanje i primanje spomenutih sadržaja, u obzir uzimaju i prosljeđivanje istih drugima (Temple i sur., 2012.). Operacionalizacija ovog konstrukta razlikuje se i prema objektu sekstinga koje pojedini istraživači uzimaju u obzir. Naime, jedni autori (Temple i sur.., 2014.) objektom sekstinga poimaju isključivo seksualno eksplicitne fotografije i videozapise, dok drugi (Houck i sur., 2014.) u sam objekt uključuju i tekstualne poruke seksualno eksplicitnog sadržaja. Operacionalizacija ovog ponašanja različita je i po obuhvatu kanala komunikacije u kojima se seksting odvija. U skladu s time, pojedini istraživači (Rice i sur., 2012.) smatraju kako je kanal komunikacije kojim se odvija seksting prvenstveno mobitel, dok ostali uzimaju u obzir i druge kanale komunikacije, poput *online* komunikacije, točnije one koja se odvija putem

društvenih mreža, e-pošte, programa instant poruka i *chatova* (Vrselja i sur., 2015.). Zaključno, mnogobrojna istraživanja sekstinga ukazuju kako različiti autori ujedno i različito definiraju te operacionaliziraju navedeni konstrukt, te samim time isti ne zahvaćaju podjednako, ni u potpunosti. Uviđa se, stoga, potreba jasnijeg i preciznijeg definiranja konstrukta sekstinga, kao i njegova usuglašavanja među različitim autorima. Jasnija definicija samog konstrukta značila bi ujedno i njegovo preciznije određenje, a time i veću valjanost prilikom ispitivanja u populaciji (Vrselja i sur., 2015.).

2.1. Pojavnost sekstinga

Pregledom relevantnih istraživanja na temu sekstinga uočava se kako je najveći broj istih posvećen upravo utvrđivanju učestalosti tog fenomena. Međutim, zaključci, kao i rezultati mnogobrojnih istraživanja sekstinga podosta se razlikuju, vjerojatno jednim dijelom i zbog navedenih konceptualizacijskih i operacionalizacijskih neslaganja oko konstrukta seksting, no i zbog razlika u godini provođenja istraživanja te u ispitivanom uzorku, odnosno dobi ispitanika (Madigan i sur., 2018.). Ipak, ono što je zajedničko svima njima jest činjenica kako znatan udio mladih sudjeluje u tom ponašanju. S navedenim se slažu i autor Mori i suradnici (2022.) koji ističu kako se seksting, kao ponašanje, vrlo često koristi među mladima. Naime, istraživanje koje su proveli pokazalo je kako je učestalost sekstinga među mladima najveća za primanje, potom za slanje, a najmanja za prosljeđivanje sekstova (Mori i sur., 2022.). Slično istraživanje, no na uzorku adolescenata, proveli su i Molla-Esparza i suradnici (2020.) te pritom dobili rezultate koji ukazuju kako je kod spomenute populacije najučestalije slanje seksualno eksplicitnog sadržaja, dok su primanje i prosljeđivanje podjednako zastupljeni. Na populaciji adolescenata istraživanje su proveli i Sesar i suradnici (2022.) koji ukazuju kako najveći broj adolescenata prima (48.3%), potom prosljeđuje (45.5%), dok najmanji broj njih šalje (32%) seksualno eksplicitan sadržaj. Istraživanje provedeno na teritoriju Bosne i Hercegovine, među mladim odraslim osobama, pokazalo je da oko 10,23% do 23,64% njih aktivno sudjeluje u razmjeni sekstova (Sesar i Dodaj, 2019.). Iste godine, gotovo identično istraživanje na području Republike Hrvatske provode i Milić i suradnici, isto tako, na uzorku mladih odraslih osoba, te, pritom, utvrđuju kako se njih 18.6% aktivno ili vrlo aktivno upušta u seksting (Milić i sur., 2019.).

Godine 2017., Kričkić i suradnici, također, ispituju učestalost sekstinga kod mladih odraslih osoba, točnije, studenata te ukazuju kako najveći broj studenata sudjeluje u primanju i slanju seksualno eksplicitnog sadržaja, dok najmanji broj njih (samo 1%) isti sadržaj prosljeđuje, odnosno pokazuje drugima, kojima taj sadržaj prvotno nije bio namijenjen. Raširenost sekstinga u Hrvatskoj, međutim, ponajviše je istraživana na populaciji adolescenata. Primjerice, longitudinalno istraživanje provedeno na populaciji adolescenata u dobi od 16 godina ukazuje da gotovo polovica adolescenata sudjeluje u sekstingu (Burić i sur., 2018.). Nadalje, Vrselja i suradnici (2015.) ističu da je 39.9% adolescenata najmanje jednom, u svom životu, uputilo ili postavilo seksualno eksplicitan sadržaj unutar medija. Shodno svemu istaknutome, može se zaključiti kako fenomen sekstinga i dalje nije istražen na svim dobnim skupinama, kao i da se isti najčešće utvrđuje među adolescentima. Postoji, stoga, relativno malen broj istraživanja sekstinga provedenih među mladim odraslima, pri čemu su sudionici najčešće bili studenti, za koje je, između ostalog, utvrđeno kako se češće, nego li adolescenti, uključuju u seksting (Mori i sur., 2020.). Primjerice, već spomenuto domaće istraživanje (Kričkić i sur., 2017.) pokazuje kako i među mladim odraslim osobama, točnije studentima, postoje visoke stope sekstinga, zbog čega je nužno istraživati rizičnost za seksting i kod mladih odraslih osoba.

2.2. Posljedice i rizici sekstinga

Različite vrste sekstinga uobičajeno se kategoriziraju kao dobrovoljni i nedobrovoljni seksting (Sesar i Dodaj, 2020.). Dok se dobrovoljni seksting promatra kao normalan vid moderne seksualne komunikacije među mladima, nedobrovoljni se seksting sagledava kao ponašanje koje uključuje prisilu i neovlašteno prosljeđivanje tuđih seksualno eksplicitnih sadržaja, što nerijetko može imati negativne posljedice (Molla Esparza i sur., 2020.). Sličnim se vodi i Döring (2014.) koji ističe kako sekstingu možemo pristupati kao normalnom ponašanju i kao devijaciji. Prema pristupu sekstingu kao normalnosti, seksting je način seksualnog izražavanja u vezama, sigurna alternativa za stvarnu seksualnu aktivnost te oblik iniciranja seksualnog odnosa (Dir i sur.,, 2013.). U prilog viđenju sekstinga kao normalnog ponašanja ide i činjenica da se seksting najčešće odvija među romantičnih partnera (Lenhart, 2009.), kao strategija održavanja i poboljšavanja odnosa ili oblik predigre (Delevi i Weisskirch, 2013.). Suprotno, seksting kao devijacija uključuje različite oblike

virtualnog uznemirivanja i nasilja, što se ponajprije odnosi na prijetnje te nanošenje štete i sramote osobi koja je uputila seksualno eksplicitan sadržaja (Drouin i sur., 2015.). Nerijetko se, isto tako, na seksting sagledava kao devijaciju i rizično ponašanje zbog njegove povezanosti s rizičnim seksualnim ponašanjima, kao i zbog niza rizika te negativnih posljedica koje ono donosi (Raine i sur., 2020.). Naime, prema klasifikaciji *online* rizika seksting se može uvrstiti u sve tri skupine rizika, točnije u rizik sadržaja, rizik kontakta i rizik ponašanja. Rizik sadržaja određuje pojedinca kao primatelja seksualno eksplicitnog sadržaja, kod rizika kontakta netko kontaktira pojedinca te ga nagovara da sudjeluje u određenom ponašaju, dok je kod rizika ponašanja sam pojedinac izvođač određenog ponašanja (Hasebrink i sur., 2009.). Iako se od osoba koje se upuštaju u seksting očekuje da seksualno eksplicitan sadržaj dijele isključivo među sobom, nerijetko se dogodi da isti bude proslijeđen drugim osobama, kojima prvotno nije bio namijenjen. U tome leži ključni problem sekstinga. Jednom kada je sadržaj poslan pošiljatelj više nema nadzor nad njime, što ujedno znači i da ne može kontrolirati tko će isti vidjeti, proslijediti ili distribuirati (Sesar i Dodaj, 2020.). Prosljeđivanje seksualno eksplicitnog sadržaja osobama kojima prvotno nije bio namijenjen, kao i bez dozvole pošiljatelja, može dovesti do uznemiravanja, prijetnji i nasilja preko interneta (Crofts i sur., 2014.). Sve to može negativno utjecati na psihičko i socijalno funkcioniranje pošiljatelja, potaknuti sram, stigmu, psihičku traumu, pa dovesti i do samoubojstva. S navedenim su suglasni i Ringrose i suradnici (2012.) koji upozoravaju kako rizično ponašanje sekstinga može imati ozbiljne psihosocijalne posljedice po mlade, uključujući izolacije, probleme mentalnog zdravlja, a kao krajnju točku navode i samoubojstvo. Proslijeđene fotografije kod mladih odraslih osoba, a posebice studenata, također, mogu otežati i onemogućiti ostvarivanje studentskih stipendija te pronalazak zaposlenja (Bailey i Hanna, 2011.). Nadalje, anksioznost, depresija, osjećaj tuge i beznađa prisutniji su kod onih koji se uključuju u seksting, u odnosu na one koji ne sudjeluju u istome (Bailey i Hanna, 2011.).. Također, primjećuje se da mladi koji sudjeluju u sekstingu općenito imaju niže samopoštovanje, kao i veću sklonost rizičnim ponašanjima, uključujući i seksualno rizično ponašanje (Sesar i Dodaj, 2020.). Zaključno, proučavajući literaturu, može se uočiti kako su se postojeća istraživanja uglavnom dvojako odnosila prema fenomenu seksting: kao prema obliku seksualnog

izražavanja s mogućim pozitivnim ishodima te kao prema devijantnom ili rizičnom ponašanju s brojnim negativnim posljedicama. Iako su mlade osobe svjesne potencijalnih negativnih posljedica sudjelovanja u sekstingu, one, isto tako, percipiraju brojne pozitivne aspekte povezane sa sekstingom (Sesar i Dodaj, 2020.). Ne čudi, stoga, činjenica kako velik broj mladih i dalje prakticira takvo ponašanje.

3. Seksting i seksualno rizično ponašanje

Seksualno rizično ponašanje ono je ponašanje koje povećava osobnu i/ili partnerovu izloženost negativnim, bilo psihičkim, bilo fizičkim, posljedicama seksualnih aktivnosti (Lacković-Grgin, 2006.). Isto ponašanje, Srahbzu i Tirfeneh (2020.) opisuju podrobnije, kroz njegovo karakteriziranje različitim opasnim ponašanjima, poput imanje više seksualnih partnera te nezaštićenih odnosa, što može rezultirati nepovoljnim zdravstvenim problemima, primjerice, spolnim bolestima, neželjenim trudnoćama i pobačajima. Štulhofer i suradnici (2000.) pak navode kako se seksualni rizik može odrediti kao vjerojatnost negativnog ishoda određenog seksualnog kontakta koji može dovesti do barem tri posljedice: neželjene trudnoće, zaraze spolno prenosivim bolestima te seksualne viktimizacije. Ranim ulaskom u spolne odnose, kod djevojaka se povećava vjerojatnost da će izmijeniti veći broj seksualnih partnera. Uz to, nekorištenjem zaštite, rizik od neželjene trudnoće sve je veći (Huterer i Nagy, 2019.). Rizik od neželjene trudnoće veže se uglavnom uz razdoblje adolescencije, dok u mladoj odrasloj dobi sve veći broj mladih žena ima želju za rađanjem djece (Alexander i sur., 2015.). Međutim, uzmemo li u obzir studentsku populaciju, i dalje se prednost daje ulaganju i usmjerenosti u obrazovanje. Osim neželjenih trudnoća, nekonzistentno korištenje zaštite može dovesti i do spolno prenosivih bolesti, odnosno zaraznih bolesti koje se, primarno, prenose seksualnim kontaktom. Spolno prenosive bolesti mogu uzrokovati brojna teška oštećenje zdravlja, poput neplodnosti i smrti zaražene osobe (Lazarus i sur., 2010.). Kao što i sam izraz naznačuje, takve su bolesti prenosive, što bi značilo da zaražena osoba može zaraziti pojedince s kojima dolazi u spolni kontakt (Hodžić i Bijelić, 2003.). Nadalje, seksualna viktimizacija primarno uključuje seksualna iskustva pod uvjetima nasilja, prijetnji ili ucjena (Štulhofer i sur., 2000.). Samim time, rizična ponašanja koja se javljaju kao posljedica seksualnog zlostavljanja očituju se ranim ulaženjem u

spolne odnose, učestalim mijenjanjem spolnih partnera, nekonzistentnim korištenjem kontracepcijskih sredstava, i slično (Simon i Feiring, 2008., prema Huterer i Nagy, 2019.). Iako se u literaturi spominju mnogobrojni pokazatelji seksualno rizičnog ponašanja, kao najčešće navodi se sljedeće: rana seksualna inicijacija, veći broj spolnih partnera, spolni odnos bez zaštite, analni spolni odnos, spolni odnos s usputnim partnerom, odnosno, spolni odnos „na jednu noć“, spolni odnos pod utjecajem alkohola ili droge te spolni odnos s osobom koja je 5 godina, i više, starija od pojedine mlade osobe (Lacković-Grgin, 2006.). Spolni odnos „na jednu noć“ oblik je seksualno rizičnog ponašanja kratkog trajanja, koje se događa samo jednom, i to najčešće s nedavnim poznanicima ili potpunim strancima (Claxton i Dulmen, 2013.). Osobe koje se upuštaju u spolne odnose na jednu noć u većem su riziku od pojave spolno prenosivih bolesti i imanja većeg broja partnera, a, također, kod njih se u većoj mjeri javljaju osjećaji srama, krivnje, tuge i depresivnosti (Claxton i Dulmen, 2013.). Jedan od oblika seksualno rizičnog ponašanja je i spolni odnos s osobama puno starijim od sebe, odnosno transakcijski spolni odnos, koji se prvenstveno odvija sa svrhom ostvarivanja materijalne dobiti, a nerijetko je obilježen i prisilom te nasiljem u slučaju pokušaja okončavanja odnosa (Van der Heijden i Swartz, 2014.). Neki od čimbenika koji doprinose vjerojatnosti pojave spomenutih seksualno rizičnih ponašanja su negativni stavovi prema korištenju zaštite, no i nedovoljna informiranost o ljudskoj spolnosti i zdravlju, nisko samopoštovanje, podložnost vršnjačkom utjecaju, rizično seksualno ponašanje samih roditelja, i slično. Uz rizične čimbenike na individualnoj razini, spominju se i širi okolinski čimbenici, prije svega, izloženost mladih velikom medijskom utjecaju (televizija, filmovi, internet). Jedan od važnijih čimbenika je i prosječna dob stupanja u spolne odnose, koja u Republici Hrvatskoj iznosi 17 godina (Štulhofer i sur., 2007.). Prema Lacković-Grgin (2006.) mladi su u povećanom riziku od negativnih posljedica svojih ponašanja, posebice zbog toga što su skloniji eksperimentiranju, optimističniji gleda svoje budućnosti, teže spontanosti te ne razmišljaju o posljedicama svojih ponašanja. Iako rezultati postojećih istraživanja na temu povezanosti sekstinga i seksualno rizičnog ponašanja podosta variraju, ipak, velika većina njih upućuje na pozitivnu povezanost između korištenja sekstinga i pojavnosti različitih oblika seksualnog rizičnog ponašanja kod mladih. Proučavajući taj odnos, rezultati istraživanja ukazuju kako mladi koji se

upuštaju u korištenje sekstinga, počinju sa seksualnom aktivnošću već u mlađoj životnoj dobi (Ayinmoro i sur., 2020; Perkins i sur., 2014.), skloniji su učestalom mijenjaju i imanju više seksualnih partnera (Henderson i Morgan, 2011.) te nekonzistentnom korištenju zaštite prilikom spolnog odnosa (Benotsch i sur., 2013; Mukonyo i sur., 2020.), u odnosu na one mlade koji ne sudjeluju u sekstingu. Također, sudjelovanje u sekstingu usko se veže uz konzumaciju alkohola, nikotina, marihuane i drugih psihoaktivnih tvari, kao i uz neplanirane, prigodne spolne odnose između studenata (Dir i sur., 2013.). Prema Lacković-Grgin (2006.), rana seksualna inicijacija, veći broj partnera, spolni odnos bez zaštite, spolni odnos s usputnim partnerom, odnosno, spolni odnos na „jednu noć" te spolni odnos pod utjecajem alkohola ili droge samo su neki od pokazatelja seksualno rizičnog ponašanja mladih. Međutim, rezultati pojedinih istraživanja ukazuju na nedosljednost povezanosti između sekstinga i seksualno rizičnog ponašanja. Primjerice, autor Gordon-Messer i suradnici (2013.) te autori Temple i Choi (2014.) ističu da, iako sudjelovanje u sekstingu povećava seksualnu aktivnost mladih, ono nije nužno u uskoj povezanosti sa sudjelovanjem mladih u različitim oblicima seksualno rizičnog ponašanja. Detaljnije, rezultati istraživanja spomenutih autora ukazali su kako seksting nije povezan sa sljedećim seksualno rizičnim ponašanjima: brojem seksualnih partnera, nezaštićenim vaginalnim i analnim seksualnim odnosom te upuštanjem u spolni odnos pod utjecajem alkohola i droge (Gordon-Messer i suradnici, 2013; Temple i Choi, 2014.). Pregledom dostupnih istraživanja uviđa se nekonzistentnost, odnosno potencijalna, no nedovoljno istražena povezanost između sekstinga i korištenja različitih seksualno rizičnih ponašanja. Ovdje je, također, važno istaknuti kako spomenuti odnos, i dalje nije istražen na svim dobnim skupinama, kao i da se isti najčešće utvrđuje među adolescentima.

4. Seksting i samopoštovanje

Godine 1965. autor Rosenberg određuje samopoštovanje kao pozitivan ili negativan stav o samome sebi, odnosno kao cjelokupno mišljenje i osjećaji pojedinca prema sebi (Lacković-Grgin, 1994.). Isti autor, dodatno, samopoštovanje dijeli na takozvano „unutrašnje" i „vanjsko" samopoštovanje. Dok unutrašnje samopoštovanje počiva na vlastitim iskustvima, ono vanjsko samopoštovanje uglavnom se temelji na

predodžbama i mišljenjima drugih (Lacković-Grgin, 1994.). Coopersmith (1967.) definira samopoštovanje kao samoevaluaciju, odnosno stupanj u kojem pojedinac sebe smatra sposobnim, značajnim, uspješnim i vrijednim. Pojedini autori, također, ističu veliku važnost samopoštovanja gledajući na isto kao element neophodan za zdravo seksualno funkcioniranje (Hally i Pollack, 1993.). Samopoštovanje čine dvije sastavnice: osoban i socijalan pojam o sebi (Tajfel, 1982.). Osobni pojam o sebi podrazumijeva specifične osobine i karakteristike jedne osoba koje je izdvajaju u odnosu na druge. Druga sastavnica samopoštovanja, socijalni pojam o sebi, dodatno se grana na odnosni i kolektivni (Brewer i Gardner, 1996.). Odnosi pojam o sebi uključuje sve aspekte povezane s privrženošću, s vezama s drugima, kao i s pojedinčevom ulogom u tim odnosima. Kolektivni pojam se pak zasniva na pripadnosti pojedinim socijalnim grupama (Du i sur., 2017.). Autorica Posavec Vaupotič (2021.) pak ističe kako postoje dvije osnovne vrste samopoštovanja: akademsko i neakademsko, koje se, dodatno, dijeli na fizičko/tjelesno, socijalno, emocionalno i religijsko samopoštovanje. Akademsko samopoštovanje odnosi se, ponajprije, na samopercepciju naših vještina, sposobnosti, kao i na percepciju vlastitog psihičkog i fizičkog zdravlja. Samopoštovanje kao dio osobnosti razvija se već od najranijeg djetinjstva, a potom se postupno mijenja i oblikuje tijekom cijelog života (Posavec Vaupotič, 2021.). Na oblikovanje samopoštovanja u ranoj dobi ponajviše utječu značajni drugi s kojima pojedinci dolaze u odnos. Ukoliko imamo razvijenu pozitivnu i stabilnu predodžbu o samima sebi, vjerojatnije je da ćemo se tijekom života uspješno nositi s nedaćama i izazovima. Naime, osobe visokog samopoštovanja otpornije su na stres, kompetentnije u različitim socijalnim situacijama, lakše podnose kritiku, i općenito su zadovoljnije vlastitim životom. Ipak, mnogobrojni stresori u životu, poput uznemiravanja, nasilja, problema u obitelji, ostavljaju na nas dojam da nismo u mogućnosti rješavati svakodnevne vlastite problema, što zasigurno utječe na naše samopoštovanje (Posavec Vaupotič, 2021.). Autor Leary (1999.) ističe kako uspjeh, ljubav i podrška značajnih drugih povećava razinu samopoštovanja pojedinca, dok, suprotno, neuspjeh, kritike i odbijanje značajno smanjuju razinu samopoštovanja. Brojne se negativne posljedice dovode u vezu s niskim samopoštovanjem, između ostalog i samoizolacije, negativna slika o sebi, podcjenjivanje vlastitih sposobnosti, rizično ponašanje, kao i sklonost

poremećajima prehrane i mentalnog zdravlja (depresija, anksioznost) (Jonovska i sur., 2007.). Autorica Posavec Vaupotič (2021.) samopoštovanje percipira temeljem mentalnog zdravlja te medijatorom između stresa i njegova utjecaja na samog pojedinca. Vodeći se time, napominje kako osobe niskog samopoštovanja imaju više emocionalnih i motivacijskih problema, skloniji su izolaciji i pasivno se prilagođavaju zahtjevima drugih, u odnosu na osobe visokog samopoštovanja. Neki od pokazatelja niskog samopoštovanja su i stalna potreba za pažnjom te za potvrđivanjem od strane drugih, što bi ujedno i značilo da je pojedincima s niskim samopoštovanjem izuzetno stalo do mišljenja okoline (Posavec Vaupotič, 2021.). Kada govorimo o dosadašnjim istraživanjima na temu sekstinga i samopoštovanja mladih odraslih osoba, dosad se u svijetu takva istraživanja, koja se izričito bave upravo sekstingom i samopoštovanjem mladih odraslih, nisu ili su se vrlo rijetko provodila, a vjerujemo da je jedan od razloga i taj što se radi o, kao što smo ranije spomenuli, relativno mladom pojmu. Istraživanja koja su se usmjerila na proučavanje odnosa sekstinga i samopoštovanja uglavnom su u vezu s njima dovodila i druge psihološke konstrukte, poput percepcije vlastitog tijela (vidi Sesar i sur., 2021.) i traženja uzbuđenja (vidi Scholes-Balog i sur., 2016.). Uz to, ovakva su se istraživanja, u kojima se proučava odnos sekstinga i samopoštovanja, počela značajnije provoditi tek zadnjih nekoliko desetljeća. Promatrajući samopoštovanje kao psihološku posljedicu sekstinga, provedena istraživanja u tom području pokazala su nedosljedne rezultate. Tako su, primjerice, Gordon-Messer i suradnici (2013.) proveli istraživanje na mladim odraslim osobama u dobi 18-24 godina, u SAD-u, kojim nije utvrđena povezanost između sekstinga i samopoštovanja. Slične rezultate dobili su i Vanden Abeele i suaradnici (2012.), Hudson i Fetro (2015.) te Crimmins i Seigfried-Spellar (2017.), koji, isto tako, nisu uočili značajnu ulogu samopoštovanja u predviđanju sekstinga. Zanimljivo istraživanje u ovom području proveli su Scholes-Balog i suradnici (2016.) dovodeći u odnos seksting, samopoštovanje i traženje uzbuđenja na uzorku Australaca u dobi 18-26 godina. Rezultati njihova istraživanja ukazali su kako je visoko samopoštovanje mladih zaštitni čimbenik pri slanju golišavih fotografija i/ili videozapisa, ali ne i pri slanju seksualno sugestivnih fotografija/videozapisa u donjem rublju. S druge strane, nekoliko je autora, proučavajući odnos sekstinga i samopoštovanja, utvrdilo da mladi koji se uključuju u

seksting općenito imaju niže samopoštovanje. Ybarra i Mitchell (2014.) su u svom istraživanju provedenom na adolescentima u dobi 13-18 godina došli do zaključka kako će adolescenti koji šalju i pokazuju vlastite seksualno eksplicitne fotografije manje vjerojatnije imati visoko samopoštovanje, kao i da će se češće uključivati u rizična seksualna ponašanja. U istraživanju koje su proveli Galanis i suradnici (2023.) među mladim odraslim osobama (18-30), niže samopoštovanje bilo je povezano s povećanom učestalošću mladih u sekstingu. Godine 2017., Kumari i Srivastava proučavali su učinak sekstinga na samopoštovanje i percepciju vlastitog tijela kod tinejdžera, te su uočili kako oni tinejdžeri koji sudjeluju u sekstingu, ujedno imaju i niže samopoštovanje te bolju percepciju vlastitog tijela, u odnosu na one koji se ne uključuju u seksting. U sličnom istraživanju iz 2021. godine, provedenom na uzorku studenata iz Republike Hrvatske te Bosne i Hercegovine, Sesar i suradnici zaključuju da studenti koji se češće uključuju u seksting općenito imaju niže samopoštovanje, kao i pozitivniju percepciju vlastitog tijela. Sva navedena istraživanja jasno ukazuju kako rezultati nisu jednoznačni, kao i da ovo područje još uvijek nije dovoljno istraženo. Ipak, pojedina istraživanja seksting dovode u vezu s niskim samopoštovanjem mladih. Nisko samopoštovanje može predstavljati ozbiljan rizik zbog negativnih posljedica do kojih može dovesti. Sa svrhom utvrđivanja protektivnih čimbenika niskog samopoštovanja mladih, smatramo da je ovo područje nešto, čemu bi se u budućnosti, trebalo daleko značajnije posvetiti.

5. Cilj, problemi i hipoteze istraživanja

Cilj istraživanja

Ispitati odnos sekstinga sa seksualno rizičnim ponašanjem i samopoštovanjem kod studenata.

Problemi i hipoteze istraživanja

P1: Postoji li povezanost između učestalosti sekstinga i pojavnosti seksualno rizičnog ponašanja kod studenata?

H1: Budući da su rezultati pojedinih istraživanja ukazali na povezanost između sekstinga i seksualno rizičnog ponašanja kod mladih odraslih (Henderson i Morgan, 2011; Benotsch i sur., 2013), može se pretpostaviti da će postojati pozitivna povezanost između učestalosti sekstinga i pojavnosti seksualno rizičnih ponašanja, pri čemu će se studenti koji češće sudjeluju u sekstingu, ujedno i češće upuštati u seksualno rizična ponašanja.

P2: Postoji li povezanost između učestalosti sekstinga i razine samopoštovanja kod studenata?

H2: Obzirom da su rezultati pojedinih istraživanja ustanovili povezanost sekstinga i samopoštovanja kod mladih odraslih (Galanis i sur., 2023.), može se pretpostaviti da će postojati negativna povezanost između učestalosti sekstinga i razine samopoštovanja kod studenata, pri čemu će se studenti s nižom razinom samopoštovanja češće uključivati u seksting.

6. Metoda

6.1. Uzorak ispitanika

Istraživanju je pristupilo 202 studenata Sveučilišta u Zagrebu, od kojih je 67,82% bilo ženskog spola (N = 137), a 31,68% muškog spola (N = 64). Malen broj ispitanika, njih 0,50%, po pitanju spola, nije se željelo opredijeliti. Raspon dobi sudionika kretao se 18 - 30 godina. Najveći broj ispitanika pripao je dobnoj skupini 22 - 25 godina (N = 105, 51,98%), potom slijede ispitanici u dobnoj skupini 18 - 21 godina (N = 60, 29,7%) te ispitanici u dobnoj skupini 26 - 30 godina (N = 37, 16,32%). Od ukupnog broja sudionika, većina njih, 94,55% (N = 105), izjašnjava se heteroseksualnim, 3,96% (N = 8) biseksualnim te 1,49% (N = 3) homoseksualnim. Nešto više od polovice studenata/ica (N = 108, 53,47%), u trenutku ispitivanja, nije bilo u intimnoj, romantičnoj vezi. Ostatak uzorka (N = 94, 46,53%) čine ispitanici koji su bili u vezi.

6.2. Postupak istraživanja

Za potrebe provođenja istraživanja, kao tehnika prikupljanja podataka formiran je Google Forms upitnik. Upitnik je postavljen u grupe studentskih domova Sveučilišta

u Zagrebu na društvenoj mreži Facebook, ukupno njih četiri (Studentski dom „Stjepan Radić“, „Cvjetno“, „Ante Starčević“ i „Lašćina“). Istraživanje je provedeno u jednom periodu vremena (1.9.-14.9.2023.), na jednom uzorku (studenti Sveučilišta u Zagrebu). U pozivnom pismu sudionicima je predstavljen cilj i svrha istraživanja, zajamčena anonimnost i povjerljivost podataka, kao i dobrovoljnost te pravo na odustajanje u bilo kojem trenutku. Obzirom da su sudionici istraživanja bile punoljetne osobe (18-30 godina), od njih je zatražen informirani pristanak (pritiskom gumba „Sljedeće“ smatralo se da je pristanak za sudjelovanje u istraživanju ostvaren).

6.3. Mjerni instrumenti

Za potrebe istraživanja konstruiran je upitnik koji kroz 34 čestice ispituje sociodemografske podatke ispitanika, njihovo iskustvo sudjelovanja u sekstingu, stupanj seksualno rizičnog ponašanja, kao i razinu samopoštovanja.

Upitnik sociodemografskih obilježja studenata

Prvim setom pitanja, koji je samostalno konstruiran za potrebe provođenja istraživanja, nastojalo se dobiti uvid u sociodemografske karakteristike sudionika. Ispitivana obilježja vezana su uz spol, dob, seksualno usmjerenje te status veze (slobodan/na, u vezi).

Skala seksting ponašanja (Sexting Behaviors Scale - SBS; Dir, 2012.)

Za mjerenje sekstinga primijenjena je adaptirana verzija Skale seksting ponašanja (Sexting Behaviors Scale - SBS) autora Dira (Dir, 2012.), koju su modificirali i skratili Sesar i suradnici (Sesar, Dodaj i Šimić, 2019.). U skraćenoj verziji upitnika, pojam sekstinga odnosi se na slanje, primanje ili prosljeđivanje seksualno eksplicitnog materijala (fotografija i/ili video zapisa), putem mobilnih telefona, računala, i slično. Sastoji se od 16 čestica kojima se ispituje primanje, slanje, javno objavljivanje te prosljeđivanje seksualno eksplicitnog sadržaja, te od čestica koje se odnose na broj i identitet osoba s kojima se razmjenjuje sadržaj, kao i na najčešće upotrebljavane aplikacije za razmjenu seksualno eksplicitnog sadržaja. Od ukupnog broja čestica, na njih 12 ispitanici odgovaraju procjenom učestalosti pojavljivanja pojedinih vlastitih ponašanja (skala Likertova tipa od pet stupnjeva: 1 – nikad; 5 –

uvijek). Spomenutim česticama moguće je uvidjeti koliko su puta sudionici pojedini seksualno eksplicitan sadržaj (fotografija, video): primili izravno ili proslijedili (primjer čestice: „Koliko često ste putem aplikacija na mobilnom telefonu i/ili društvenih mreža na internetu (Viber, What's App, Instagram, Snapchat, Facebook, Twitter ili e-mail) primili od osobe s kojom komunicirate fotografije na kojima je ta osoba polugola ili gola?“), poslali ili javno objavili svoj (primjer čestice: „Koliko često ste putem aplikacija na mobilnom telefonu i/ili društvenih mreža na internetu (Viber, What's App, Instagram, Snapchat, Facebook, Twitter ili e-mail) poslali vlastite fotografije na kojima ste polugoli ili goli?“), proslijedili ili javno objavili tuđi (primjer čestice: „Koliko često ste putem aplikacija na mobilnom telefonu i/ili društvenih mreža na internetu (Viber, What's App, Instagram, Snapchat, Facebook, Twitter ili e-mail) proslijedili drugoj osobi fotografije neke osobe koja je na tim fotografijama gola/polugola?“). Preostale čestice na skali preispituju ukupan broj dosadašnjih seksting partnera, u kojem su odnosu pojedinci s njima (primjerice nepoznata osoba, osoba s kojom izlaze, i slično) te koje aplikacije upotrebljavaju za razmjenu seksualno eksplicitnih sadržaja (primjerice, WhatsApp, Facebook, Snapchat…). Pritom, ukupan rezultat pojedinca računa se kao aritmetička sredina svih njegovih odgovora na skali (Seser i Dodaj, 2020.). Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije je visoka (α=,89) (Sesar i sur., 2019.), dok je u ovom istraživanju navedeni koeficijent iznosio ,94.

Upitnik samoiskaza rizičnog i delinkventnog ponašanja mladih (Youth self-reported delinquency and risk behaviors questionnaire - SRDP; Ručević, Ajduković i Šincek, 2007.)

Područje rizičnih ponašanja obuhvaća velik raspon ponašanja koja je moguće podijeliti u različite kategorije. Shodno tome, Upitnik samoiskaza rizičnog i delinkventnog ponašanja mladih (SRDP) sastoji se od 42 čestice raspoređene u 7 faktora: prekršajna i lakša delinkventna ponašanja (11 tvrdnji), nepoželjna normativna ponašanja (7 tvrdnji), rizična spolna ponašanja (4 tvrdnje), korištenje ili zlouporaba psihoaktivnih tvari (6 tvrdnji), nasilničko ponašanje u bliskim odnosima (5 tvrdnji), teške krađe, provale i razbojništvo (6 tvrdnji) te suicidalna i autoagresivna ponašanja (3 tvrdnje). Svaki faktor označava zasebnu subskalu

(Ručević i sur., 2009.). Seksualno rizično ponašanje mjereno je Subskalom za ispitivanje rizičnih spolnih ponašanja koja se sastoji od 4 čestice (primjer čestice: „Stupio/la u seksualne odnose na jednu noć s usputnom partnericom/ partnerom“). Mogući odgovori na pojedinim subskalama Upitnika SRDP su nikad, 1-2 puta, 3-5 puta i više od 5 puta, dok se isti i različito boduju, to jest nikad je 0, 1-2 puta je 1, 3-5 puta je 2, i više od 5 puta je 3. Važno je naglasiti da svako ponašanje u upitniku Samoiskaza rizičnog i delikventnog ponašanja mladih (Ručević i sur., 2009) sadrži i ponder ili indeks težine pojedinog djela. Rezultati na pojedinim subskalama unutar upitnika određuju se kao zbroj umnožaka čestina pojedinih ponašanja (nikad, 1-2 puta, 3-5 puta i više od 5 puta) i pripadajućih „indeksa“ težine (1-9) na svim česticama unutar pojedine subskale (Ručević i sur., 2009). Indeks težine za sve čestice Subskale za ispitivanje rizičnih spolnih ponašanja je 3. Veći rezultat ukazuje na izraženije rizično i/ili delinkventno ponašanje. Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije je visoka (α=,79) (Ručević i sur., 2009.). Cronbach alpha koeficijent Subskale za ispitivanje rizičnih spolnih ponašanja u ovom istraživanju bio je ,80.

Rosenbergova skala samopoštovanja (Rosenberg Self-Esteem Scale - RSE; Rosenberg, 1965.)

Za mjerenje samopoštovanja preuzeta su pitanja iz Rosenbergove skale samopoštovanja (Rosenberg, 1965.). Skala mjeri globalnu vrijednosnu orijentaciju prema sebi, odnosno osjećaj vlastite vrijednosti i samoprihvaćanja (Lacković-Grgin, 1994.), te se sastoji od deset čestica, pet definiranih u pozitivnom (primjer čestice: „Općenito govoreći, zadovoljan/na sam sa sobom.“) i pet u negativnom smjeru (primjer čestice: „S vremena na vrijeme osjećam da ništa ne vrijedim.“). Ispitanici na čestice odgovaraju procjenom stupnja slaganja s česticom (Likertova skala od pet stupnjeva: 0 - „potpuno netočno“; 4 - „potpuno točno“). Ukupan rezultat formira se zbrajanjem procjena na Likertovoj skali, uz obrnuto bodovanje negativno usmjerenih čestica. Veći rezultat upućuje na višu razinu samopoštovanja. Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije (Cronbach Alpha) kreće se od ,74 do ,89 (Bezinović, 1988.), dok je u ovom istraživanju navedeni koeficijent iznosio ,89.

6.4. Obrada podataka

Za potrebe obrade podataka korišten je softverski program za proračunske tablice, Excel 2019. Povezanosti ispitivanih varijabli izračunate su Pearsonovim koeficijentom korelacije (r).

7. Rezultati

Obzirom da je cilj istraživanja bio ispitati odnos sekstinga sa seksualno rizičnim ponašanjem i samopoštovanjem kod studenata, izračunati su deskriptivni podaci za te ljestvice. Potom je povezanost između promatranih varijabla ispitana i prikazana pomoću Pearsonovog koeficijenta korelacije.

Korištenje sekstinga

Tablica 7.1. (vidjeti Prilog 1) prikazuje deskriptivne parametre iskustva sudjelovanja studenata u sekstingu, to jest analizu frekvencija učestalosti sekstinga ispitanika. Najveći postotak ispitanika, njih 22,8%, nikad nije primio putem aplikacija ili društvenih mreža, od osobe s kojom komuniciraju, fotografije na kojima je ta osoba polugola ili gola. Međutim, nešto manji postotak, 21,8%, takve je fotografije često primilo. Kada se radi o primanju videozapisa istog sadržaja, 35,6% ispitanika izjasnilo se da nikad nije primilo takve videozapise, naspram 24,8% ispitanika koji su često primili takve videozapise.

S druge strane, 29,2% ispitanika nikad nije poslalo, putem aplikacija ili društvenih mreža, osobi s kojom komuniciraju svoju golu ili polugolu fotografiju. Po pitanju slanja svojih golih ili polugolih videozapisa, nešto manje od polovice ispitanika (47,5%) nije nikada slalo takve videozapise. Postotak ispitanika koji su često, odnosno uvijek poslali takvu fotografiju je manji nego li kod primanja takve fotografije, 18,3%, to jest 12,9%. Kada se radi o javnom objavljivanju na društvenim mrežama, vlastite gole/polugole fotografije većina ispitanika, 77,7%, takve fotografije nije nikada javno objavilo. Još veći postotak ispitanika (85,6%) nije nikada javno objavilo vlastite gole/polugole videozapise na internetu. Slično ovome rezultatu, 80,2% ispitanika nije nikada javno objavilo tuđe gole/polugole fotografije, dok ih je rijetko objavilo 14,4%. Još veći postotak ispitanika, 85,1% nije nikada javno objavilo tuđe gole/polugole videozapise.

Na pitanje "Koliko često ste putem aplikacija na mobilnom telefonu i/ili društvenih mreža na internetu proslijedili drugoj osobi fotografije neke osobe koja je na tim fotografijama polugola ili gola?", 46,5% ispitanika odgovorilo je da nikada nije to učinilo, a 14,4% ispitanika često. Videozapise neke osobe koja je na tim videozapisima polugola ili gola, 56,9% ispitanika nikada nije proslijedilo drugoj osobi, dok je 15,3% ispitanika to često napravilo.
Po pitanju primitka proslijeđenih fotografija neke osobe koja je na tim fotografijama polugola ili gola, 28,7% njih nikada nije primilo takve proslijeđene fotografije, dok često 21,3% ispitanika. Proslijeđene videozapise neke osobe koja je na tim videozapisima polugola ili gola nikad nije primilo 36,6% ispitanika, a uvijek 10,9% ispitanika.

Tablica 7.2. (vidjeti Prilog 2) prikazuje deskriptivne parametre korištenja sekstinga sukladno bodovima koji su se pridruživali određenim odgovorima ispitanika. Prosječna vrijednost korištenja sekstinga iznosi 2,07 ± 0,929.

U Tablici 7.3. (vidjeti Prilog 3) može se uočiti kako 26,2% ispitanika nije razmijenilo gole/polugole fotografije/videozapise ni sa jednom osobom, dok je najmanji postotak njih (10,9%) sa tri odnosno sa pet osoba. Najveći postotak ispitanika, njih 55%, poslalo je gole/polugole fotografije/videozapise osobi s kojom su u intimnoj vezi (npr. dečko/djevojka), dok se 31,2% ispitanika izjasnilo da takve fotografije/videozapise ne razmjenjuje ni sa kim. Slično tome, najveći postotak ispitanika (59,9%) gole/polugole fotografije/videozapise primilo je od osobe s kojom su u intimnoj vezi. Po pitanju aplikacija koje ispitanici najčešće upotrebljavaju za razmjenu seksualno eksplicitnih sadržaja, najveći broj njih koristi se aplikacijom What's App, zatim Instagram-om i Snapchat-om.

Seksualno rizično ponašanje

Iz deskriptivnih parametara seksualno rizičnog ponašanja, prikazanih u Tablici 7.4. (vidjeti Prilog 4), uviđa se kako je najveći postotak ispitanika (41,1%) imalo od tri do pet spolnih partnera. 35,6% ispitanika stupilo je u seksualne odnose bez zaštite više od pet puta, dok 26,2% ispitanika nikada nije stupilo u seksualne odnose bez zaštite. U seksualne odnose na jednu noć sa usputnom partnericom/partnerom nikada nije

stupilo 49% ispitanika, a od tri do pet puta 19,8%. Strah od moguće trudnoće nikada nije imalo 35,6%, no, isto tako, 26,2% ispitanika imalo je taj strah više od pet puta.

Tablica 7.5. (vidjeti Prilog 5) prikazuje deskriptivne parametre seksualno rizičnog ponašanja sukladno bodovima koji su se pridruživali određenim odgovorima ispitanika. Prosječna vrijednost seksualno rizičnog ponašanja kod ispitanika u ovom istraživanju iznosi 16,54 ± 10,154.

Samopoštovanje

Deskriptivni parametri samopoštovanja ispitanika prikazani su u Tablici 7.6. (vidjeti Prilog 6). Većina ispitanika izjašnjava se zadovoljnim sami sa sobom (74,2%), dok 20,3% ispitanika nema određeni stav prema toj tvrdnji. S konstatacijom da su sposobni raditi i izvršavati zadatke podjednako kao i većina ljudi, u potpunosti se slaže 35,1%, dok postotak ispitanika koji su ambivalentni oko ove tvrdnje iznosi 15,8%. Na tvrdnju da se osjećaju isto toliko sposobni kao i većina ljudi, 41,6% ispitanika odgovorilo je sa „potpuno točno“, dok je neodlučnih ispitanika bilo 20,3%. Skoro polovica ispitanika, njih 45% uglavnom se slaže da posjeduju niz vrijednih osobina. Sa tvrdnjom "Mislim da vrijedim, barem koliko i drugi ljudi" u potpunosti se slaže 41,6% njih, dok je neodlučnih ispitanika 21,8%. Više poštovanja prema samom sebi bi u potpunosti htjelo imati 23,8% ispitanika. 31,2% ispitanika smatraju potpuno netočnim tvrdnju da osjećaju kako nemaju puno toga čime bi se mogli ponositi. Tvrdnju da se ponekad osjeća potpuno beskorisno, uglavnom netočnom smatra 25,7% ispitanika, naspram 24,3% ispitanika koji ovu tvrdnju smatraju uglavnom točnom. Osjećaj da ništa ne vrijede u potpunosti ne dijeli 34,2% ispitanika. Većina ispitanika (54%) smatra potpuno netočnom tvrdnju "Sve više dolazim do spoznaje da jako malo vrijedim".

Tablica 7.7. (vidjeti Prilog 7) prikazuje deskriptivne parametre razine samopoštovanja kod ispitanika sukladno bodovima koji su se pridruživali određenim odgovorima ispitanika.

Prosječna vrijednost razine samopoštovanja kod ispitanika u ovom istraživanju iznosi 27,82 ± 7,686.

Povezanost između sekstinga i seksualno rizičnog ponašanja

Za ispitivanje prve hipoteze ovog istraživanja koja glasi: "Postoji pozitivna povezanost između korištenja sekstinga i pojavnosti seksualno rizičnog ponašanja kod studenata, pri čemu će se studenti koji češće koriste seksting, ujedno i češće upuštati u seksualno rizična ponašanja", provedena je korelacijska analiza sa postavljenom razinom statističke značajnosti na $p < 0,05$. Rezultati korelacije između korištenja sekstinga i seksualno rizičnog ponašanja kod studenata prikazani su u Tablici 7.8..

Iz rezultata je vidljivo da postoji statistički značajna povezanost između korištenja sekstinga i upuštanja u seksualno rizična ponašanja kod studenata (r= 0,674, p=0,000). Veličina korelacije je umjerena, a smjer pozitivan, što bi značilo kako je učestalije korištenje sekstinga povezano sa učestalijim upuštanjem u seksualno rizična ponašanja, i obrnuto. Ovim rezultatom se prva hipoteza ovog istraživanja potvrdila.

Tablica 7.8.
Korelacija između korištenja sekstinga i pojavnosti seksualno rizičnog ponašanja kod studenata

		Korištenje sekstinga	Seksualno rizično ponašanje
Korištenje sekstinga	Pearson Correlation	1	,674**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	202	202
Seksualno rizično ponašanje	Pearson Correlation	,674**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	202	202

Povezanost između sekstinga i sampoštovanja

Korelacijska je analiza, također, provedena za ispitivanje druge hipoteze ovog istraživanja koja glasi: "Postoji negativna povezanost između korištenja sekstinga i razine samopoštovanja kod studenata, pri čemu će se studenti sa nižom razinom samopoštovanja češće uključivati u seksting". Rezultati korelacije između korištenja sekstinga i razine samopoštovanja kod studenata prikazani su u Tablici 7.9..

Iz rezultata je vidljivo da postoji statistički značajna povezanost između korištenja sekstinga i razine samopoštovanja kod studenata (r= -0,528, p = 0,000). Veličina korelacije je umjerena, a smjer negativan, drugim riječima, učestalije korištenje

sekstinga povezano je sa manjom razinom samopoštovanja kod studenata, i obrnuto. Ovim rezultatom se i druga hipoteza ovog istraživanja potvrdila.

Tablica 7.9.
Korelacija između korištenja sekstinga i razine samopoštovanja kod studenata

		Korištenje sekstinga	Razina samopoštovanja
Korištenje sekstinga	Pearson Correlation	1	-,528**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	202	202
Razina samopoštovanja	Pearson Correlation	-,528**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	202	202

8. Rasprava

U posljednjih nekoliko godina, seksting postaje sve učestaliji oblik ponašanja među populacijom mladih odraslih, pa i studenata, što ukazuju i rezultati dobiveni ovim istraživanjem. Naime, ispostavilo se da je oko 70%, to jest oko 50% studenata u uzorku, barem jedanput (rijetko, ponekad, često, uvijek) tijekom svog života, poslalo vlastite gole/polugole fotografije, odnosno vlastite gole/polugole videozapise, dok je gotovo 80%, to jest oko 65% studenata, primilo od osobe s kojom komuniciraju gole/polugole fotografije, odnosno videozapise. Tuđe proslijeđene gole/polugole fotografije, odnosno videozapise primilo je nešto više od 70%, to jest nešto više od 60% mladih odraslih. Rezultati ovog istraživanja djelomično se poklapaju i s rezultatima ranije provedenih istraživanja, u Republici Hrvatskoj (Dodaj i sur., 2022.), no i u svijetu (Mori i sur., 2022.), pri čemu je kod mladih odraslih primjetan trend učestalijeg primanja općenito seksualno eksplicitnih sadržaja, te primanja tuđih proslijeđenih seksualno eksplicitnih sadržaja, a tek potom slanje vlastitih sekstova, što se donekle može objasniti time što se mladi, vrlo vjerojatno, osjećaju ugodnije primati, nego li slati sekstove, zbog manjka povjerenja, odnosno prisutnog straha da će njihov sadržaj biti proslijeđen drugima. Ipak, ovdje treba imati na umu kako je moguće da je zbog socijalno osjetljive teme, na odgovore ispitanika utjecala i potreba za davanjem društveno prihvatljivog odgovora, to jest, kako je većina ispitanika bila spremnija priznati da su određeni seksualno eksplicitan sadržaj primili, nego li poslali. Poražavajući su podaci da se velik broj studenata, putem mobilnih aplikacija

i/ili društvenih mreža, uključuje u prosljeđivanje tuđih seksualno eksplicitnih sadržaja. Iako su ispitanici uglavnom bili svjesni nužnosti zaštite vlastite privatnosti, odnosno ustručavali se javno objavljivati vlastiti seksualno eksplicitan sadržaj (oko 20% za fotografije, oko 15% za videozapise), više od polovice studenata (53,5%), koji su primili tuđe seksualno eksplicitne fotografije, nije sačuvalo privatnost pošiljatelja te su iste proslijedili drugima. Nepoštivanje, odnosno kršenje tuđe privatnosti tijekom sudjelovanja u sekstingu, prema Kričkić i suradnicima (2017.) olako može pretvoriti seksting iz „zabavnog" i „uzbudljivog" u omalovažavajući i degradirajući, pa dovesti i do uznemiravanja. Prosljeđivanje tuđih golih/polugolih sekstova osobama kojima prvotno nije bio namijenjeno, isto tako, može negativno utjecati na mentalno zdravlje pošiljatelja seksualno eksplicitnog sadržaja, no i na njegovu budućnost (vidi poglavlje *Rizici i posljedice sekstinga*). Ovakvi rezultati jasno ukazuju na važnost senzibilizacije mladih koji se uključuju u seksting, kao i na nužnost promicanja poštivanja i/ili čuvanja privatnosti drugih u online okruženju, te zahtijevaju brzu i odgovarajuću reakciju svih onih koji sudjeluju u zaštiti djece i mladih. Mlade je potrebno educirati o rizicima i mogućim negativnim posljedicama prosljeđivanja tuđih sekstova te ih poučiti o društveno prihvatljivim standardima online komunikacije, odnosno bontonu kojeg se treba pridržavati pri upuštanju u seksting. Edukacije i radionice o promjeni stavova o takvom ponašanju, mogle bi, isto tako, smanjiti rizik od prosljeđivanja tuđih seksualno eksplicitnih sadržaja. Nastavno, pogledamo li s kime mladi najčešće razmjenjuju sekstove (slanje i primanje), uočava se kako je pretežno riječ o osobama s kojima su u intimnoj vezi (dečko/cura), a potom osobama koje poznaju i/ili prijateljima, što je, donekle, i očekivano. Naime, ovakvi rezultati idu tragom ranijih istraživanja koja ističu kako se seksting najčešće odvija među intimnih partnerima (Drouin i sur., 2013; Sesar i Dodaj, 2019.), što bi se donekle moglo objasniti time da oni koji su u vezi učestalije šalju sekstove jednostavno zato što ih uvijek imaju kome poslati. Pretpostavljamo, također, da osobe koje su u vezi, vezu percipiraju odnosom koji se temelji na uzajamnom povjerenju, te im je, samim time, u takvom odnosu ugodnije istraživati vlastitu seksualnost, što je moglo potaknuti i njihovu veću spremnost na razmjenu seksualno eksplicitnog sadržaja. Scholes-Balog i suradnici (2016.) ističu kako slanje seksualno eksplicitnih sadržaja u vezi mogu pridonijeti kvaliteti same veze, većoj

intimnosti među partnerima te djelovati kao oblik predigre, što bi moglo sugerirati kako je seksting uobičajen i normalan aspekt moderne seksualne komunikacije među mladim odraslima u vezi. Zanimljivo je, međutim, kako se seksualno eksplicitan sadržaj razmjenjuje i među prijateljima i/ili poznanicima, kao i da pojedini studenti isti sadržaj razmjenjuju s više od jedne osobe, što bi moglo implicirati kako mladi ovakav vid seksualne komunikacije percipiraju i kao oblik zabave, flerta, i slično; kao i da se takvi pojedinci u većoj mjeri, zbog većeg broja osoba s kojima sekstaju, potencijalno izlažu kršenju vlastite privatnosti. Za razmjenu seksualno eksplicitnih sadržaja studenti najčešće koriste društvenu aplikaciju What's App, a potom Instagram i Snapchat. Istraživanje autora Van Ouytsela i suradnika iz 2017. godine pokazalo je kako mladi Facebook te ostale oblike digitalne komunikacije, poput E-maila, percipiraju previše „otvorenima“, te podložnijima neovlaštenoj distribuciji fotografija, dok komunikaciju putem društvenih aplikacija, poput What's App-a, poimaju intimnijim oblikom komunikacije, što bi potencijalno mogao biti i razlog njegova nerijetkog korištenja. Valja uzeti u obzir i činjenicu kako je ovdje riječ o besplatnim, mahom na mobilnim uređajima, unaprijed instaliranim *online* društvenim aplikacijama što bi, također, moglo objasniti njihovu veću popularnost pri razmjeni seksualno eksplicitnog sadržaja među mladima. Povećana zastupljenost korištenja What's App-a u provedenom istraživanju mogla bi se objasniti i pretpostavkom kako studenti isti doživljavaju kao aplikaciju s najboljim sigurnosnim sustavom za zaštitu podataka. Naime, spomenuta je aplikacija, odnedavno uvela opciju „pogledaj jedanput“ (eng. *view once*), koja omogućava korisnicima slanje takozvanih „bombica“, odnosno fotografija/videozapisa koji se ne zadržavaju u razgovoru i koje se može pogledati samo jednom, nakon čega se automatski obrišu. What's App korisnicima, također, onemogućava upotrebu opcije snimak zaslona (eng. *screenshoot*), čime štiti privatnost pošiljatelja seksualno eksplicitnog sadržaja, što kod ostalih, već spomenutih, društvenih aplikacija (Instagram, Snapchat), nije slučaj. Rezultati, nadalje, pokazuju kako postoji statistički značajna umjerena pozitivna povezanost između učestalosti korištenja sekstinga i upuštanja u seksualno rizična ponašanja kod mladih odraslih, tako da se učestalije korištenje sekstinga povezuje s učestalijim upuštanjem u seksualno rizična ponašanja kod mladih. Takav nalaz potvrđuju i brojni drugi autori (Benotsch i sur., 2013; Rice i sur., 2014.) ističući

kako upuštanje u seksting korelira, odnosno povećava vjerojatnost uključivanja u seksualno rizična ponašanja, poput imanja većeg broja partnera, nekorištenja zaštite tijekom spolnog odnosa, i slično, a to su ujedno i ponašanja u koje se mladi odrasli, prema rezultatima istraživanja, nerijetko upuštaju. Uzmemo li u obzir kako se seksting katkad navodi kao rizično, problematično ponašanje (Sesar i Dodaj, 2020.), rezultat o dobivenoj korelaciji između sekstinga i seksualno rizičnog ponašanja ne čudi, te je u skladu s Teorijom problematičnog ponašanja (Jessor i Jessor, 1977.), prema kojoj će se pojedinci koji su skloniji upuštanju u jednu vrstu problematičnog ponašanja, vjerojatnije upuštati i u druga problematična ponašanja. Potonje bismo, isto tako, mogli objasniti pretpostavkom kako većina mladih odraslih poima seksting/seksualno rizično ponašanje kao normativno, uobičajeno ponašanje, primjereno njihovoj dobi, zbog čega se nerijetko upuštaju u takva ponašanja, a samim time su i manje oprezni oko potencijalnih posljedica istih. Naime, dobivenim rezultatima istraživanja uočava se kako je najveći broj mladih, tijekom svog života, izmijenio od tri do pet spolnih partnera, dok je čak 16,8% (N=34) njih, do sada, imalo više od pet spolnih partnera. Zabrinjava podatak da je preko 35% ispitanika, više od pet puta stupilo u seksualne odnose bez zaštite, kao i da je više od 26% ispitanika, više od pet puta strahovalo od moguće vlastite/partneričine trudnoće. Strah od potencijalne trudnoće mogao bi biti povezan sa činjenicom kako je većina studentske populacije još uvijek primarno usmjerena obrazovanju i pronalasku zaposlenja, a ne zasnivanju vlastite obitelji. Veći broj seksualnih partnera, kao i nekonzistentno korištenje zaštite tijekom spolnog odnosa ujedno povećava i vjerojatnost neželjenih trudnoća, no i zaraze spolno prenosivim bolestima, što može rezultirati ozbiljnim zdravstvenim teškoćama kod mladih odraslih (mentalne, fizičke, i slično) (vidi poglavlje *Seksting i seksualno rizično ponašanje*). Razmatrajući korelaciju između sekstinga i samopoštovanja studenata, rezultati ukazuju na statistički značajnu umjerenu negativnu povezanost, odnosno da češće korištenje sekstinga korelira s nižom razinom samopoštovanja kod mladih odraslih. Tomu u prilog idu nalazi Sesar i suradnika (2021.), koji navode da pojedinci koji šalju, primaju i prosljeđuju seksualno eksplicitan sadržaj ujedno imaju i nižu razinu samopoštovanja, u odnosu na one koji se ne upuštaju ili se rijetko upuštaju u takvu vrstu ponašanja. Kako se vidi, osjećaj bezvrijednosti, manjak samopouzdanja i

negativna slika o sebi nerijetko su prisutni kod pojedinaca nižeg samopoštovanja (Brizova i Miltnerova, 2014.). U slučaju ovih pojedinaca može se pretpostaviti kako seksting, odnosno slanje seksualno eksplicitnog sadržaja, djeluje kao svojevrstan način jačanja samopoštovanja i vlastite vrijednosti kroz traženje pažnje i prihvaćanja od strane okoline (Sesar i sur., 2021.). Uz to, opće je poznato kako se osobe s niskim samopoštovanjem radije uključuju u komunikaciju putem tehnologije, nego li u komunikaciju „licem u lice" (Joinson, 2004.). U takvoj je situaciji ovoj skupini, vrlo vjerojatno, ugodnije i jednostavnije stvarati odnose, iz, njima, možebitno „sigurnije" pozicije. Budući da se samopoštovanje ističe kao jedna od značajnijih komponenti mentalnog zdravlja (vidi poglavlje *Seksting i samopoštovanje*), nisko samopoštovanje može doprinijeti razvoju mnogobrojnih mentalnih poremećaja. Shodno dobivenim podacima neosporno je da seksting ima poveznicu sa seksualno rizičnim ponašanjem i samopoštovanjem kod mladih odraslih osoba, što je veoma značajna spoznaja koja je zasigurno vrijedna budućih istraživanja, kao i potvrđivanja stabilnosti tih povezanosti. Uzmemo li u obzir kako većina studenata „seksta" u kontekstu romantične veze, s osobama koje dobro poznaju, kao i da velik broj autora ističe kako seksting osobama u intimnoj vezi služi kao oblik predigre i flerta, seksting ne treba odmah definirati kao problematično, rizično ponašanje, posebice zato što bi to moglo rezultirati time da mladi dobronamjerne savjete i upozorenja u vezi istoga unaprijed odbace. Ipak, obzirom na spomenute rizike sekstinga, nužno je pronaći odgovarajuće načine i kvalitetna rješenja za zaštitu od potencijalnih, negativnih posljedica takvog ponašanja; a čemu bi mogle doprinijeti različite pomažuće profesije. Uz psihologe i socijalne pedagoge, uočava se i velika uloga socijalnih radnika. Socijalni radnik educiran je za rano prepoznavanje rizika i poteškoća, rad s djecom/mladima, kao i za integrirani pristup u radu s obitelji. Poznavanje i prepoznavanje pojava nužno je kako bi se mogle osmisliti adekvatne preventivne strategije, a upravo je zbog toga i važno sustavno praćenje rizičnih ponašanja (Mihić i Bašić, 2008.). Sukladno tome, rano prepoznavanje rizika upuštanja u seksting, omogućilo bi i poduzimanje brzih, ranih intervencija, a samim time i sprječavanje daljnjih, neželjenih posljedica takvog ponašanja na život mladih i njihovih obitelji. Kao kompetentan stručnjak, socijalni bi radnik, kroz savjetovanje, mogao adekvatno pristupiti mladima koji se upuštaju u seksting, a posebice

počiniteljima i žrtvama prosljeđivanja seksualno eksplicitnog sadržaja, te im osigurati stručnu pomoć i podršku unutar zajednice. Socijalni rad, kao profesija, mogla bi doprinijeti i podizanju javne svijesti te edukaciji zajednice o sekstingu, a, samim time, prevenirati i stigmatizaciju žrtava prosljeđivanja seksualno eksplicitnog sadržaja, koje se nerijetko okrivljuje, ismijava i osuđuje (Posavec Vaupotič, 2021.). Osim kompetentnih stručnjaka iz područja zaštite djece i mladih, korisno bi bilo uključite i same roditelje mladih, kao i nastavnike te stručno osoblje na fakultetima/u školama. Pritom, njihovi bi napori, umjesto na prevenciji i pokušajima smanjivanja sudjelovanja mladih u sekstingu, trebali biti usmjereni prema intervencijama u vidu zaštite zdravlja mladih (fizičkog, spolnog, mentalnog), edukacijama i radionicama o spolnom zdravlju i odgovornom spolnom ponašanju, kao i o jačanju samopoštovanja i stvaranju pozitivne slike o sebi mladih. Važno je, isto tako, kroz otvorenu komunikaciju, povoljnu školsku klimu te digitalno obrazovanje educirati mlade kako i na koji način se zaštiti prilikom korištenja sekstinga, te ih upoznati s mogućim negativnim posljedicama upuštanja u takvo ponašanje, što bi potencijalno moglo potaknuti mlade da progovaraju o doživljenim iskustvima vezanima uz seksting.

10. Ograničenja istraživanja

Ograničenja ovog istraživanja leže u tome što se ono oslanja na retrospektivnu samoprocjenu ispitanika, što je moglo dovesti do nemogućnosti posve objektivnog promatranja vlastitog ponašanja, kao i pristranosti zbog prisjećanja. Obzirom na socijalnu osjetljivost teme, kojom se je ispitivalo iskustvo sudjelovanja u sekstingu, upuštanje u seksualno rizična ponašanja te razina samopoštovanja studenata, potencijalno je moguće i davanje socijalno poželjnih odgovara ispitanika, što je, svakako, moglo utjecati na interpretaciju rezultata. Nadalje, istraživanje je transverzalno, dakle provedeno u jednoj vremenskoj točki, na prigodnom uzorku mladih odraslih studenata Sveučilišta u Zagrebu, što onemogućava uvid u to što se događa tijekom vremena te ograničava mogućnost generalizacije na ostatak populacije, odnosno na druge mlade odrasle u Republici Hrvatskoj. Naposljetku, korištenim istraživačkim nacrtom nije moguće donositi uzročno-posljedične zaključke.

11. Zaključak

Provedenim istraživanjem uviđa se da popriličan broj sudionika, studenata Sveučilišta u Zagrebu, sudjeluje u sekstingu. Najveći postotak njih upušta se u primanje općenito seksualno eksplicitnog sadržaja, a potom u primanje tuđih proslijeđenih te u slanje vlastitih i tuđih seksualno eksplicitnih sadržaja. Najmanje se mladih odraslih izjašnjava kako javno objavljuju vlastiti i/ili tuđi seksualno eksplicitan sadržaj. Kada razmjenjuju seksualno eksplicitne sadržaje, najčešće to čine s osobama s kojima su u intimnoj vezi, poznanicima i/ili prijateljima, putem društvenih aplikacija/mreža What's App-a, Instagrama i Snapchata. Istraživanjem je, nadalje, utvrđena umjerena pozitivna povezanost između sekstinga i seksualno rizičnog ponašanja. Osim toga, pokazalo se kako su seksting i samopoštovanje u negativnoj, umjerenoj korelaciji. Seksualna rizična ponašanja, kao i nisko samopoštovanje mogu imati dugoročne, negativne posljedice na cjelokupan život mladih odraslih. Sukladno dobivenim rezultatima, koji djeluju zabrinjavajuće, jasno je kako je potrebno na razini cijelog društva produbiti spoznaje o rizičnom ponašanju sekstinga, no i pronaći primjerena te kvalitetna rješenja koja će mladima omogućiti da na zdrav i siguran način istražuju i razvijaju vlastitu seksualnost, a da se, pritom, ne upuštaju u rizično seksualno ponašanje i ne narušavaju svoje samopoštovanje.

12. Literatura

1. Ayinmoro, A. D., Uzobo, E., Teibowei, B. J., & Fred, J. B. (2020). Sexting and other risky sexual behaviour among female students in a Nigerian academic institution. *Journal of Taibah University Medical Sciences*, 15(2), 116-121.
2. Alexander, K. A., Jemmott, L. S., Teitelman, A. M., & D'Antonio, P. (2015). Addressing sexual health behaviour during emerging adulthood: A critical review of the literature. *Journal of clinical nursing*, 24(1-2), 4-18.
3. Barrense-Dias, Y., Berchtold, A., Surís, J.-C., & Akre, C. (2017). Sexting and the definition issue. *Journal of Adolescent Health*, 61(5), 544-554.
4. Bezinović, P. (1988). *Percepcija osobne kompetentnosti kao dimenzija samopoimanja*. Doktorska disertacija. Zagreb: Filozofski fakultet.

5. Bianchi, D., Morelli, M., Baiocco, R., & Chirumbolo, A. (2019). Individual differences and developmental trends in sexting motivations. *Current Psychology*, 40(3) 4531- 4540.
6. Bailey, J., & Hanna, M. (2011). The gendered dimensions of sexting: assesing the applicability of Canada's child pornography provision. *Canadian journal of women and the law,* 23(2), 405-441.
7. Benotsch, E. G., Snipes, D. J., Martin, A. M., & Bull, S. S. (2013). Sexting, substance use, and sexual risk behavior in young adults. *Journal of Adolescent Health*, 52(3), 307-313.
8. Brizova, B., & Miltnerova, K. (2014). Sexting experience of adolescent children. *Journal of Nursing, Social Studies, Public Health and Rehabilitation*, 1(2), 23-33.
9. Brewer, M. B., & Gardner, W. (1996). Who is this "We"? Levels of collective identity and self representations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(1), 83-93.
10. Bonilla, S., McGinley, M., & Lamb, S. (2020). Sexting, power, and patriarchy: Narratives of sexting from a college population. *New Media & Society,* 23(5), 1099-1116.
11. Burić, J., Juretić, J., & Štulhofer, A. (2018). The role of socialization, dispositional and behavioral variables in the dynamics of sexting among adolescents. *Psychological Topics,* 27(3), 409–435.
12. Calvert, C. (2009). Sex, cell phones, privacy, and the first amendment: When children become child pornographers and the Lolita effect undermines the law. *Commlaw Conspectus Journal of Communications Law and Policy*, 18(1), 1-66.
13. Calvert, C. (2013). Revenge porn and freedom of expression: legislative pushback to an online weapon of emotional and reputational destruction. *Fordham Intellectual Property, Media i Entertainment Law Journal*, 24, 673 - 702.
14. Crofts, T., Lee, M., Mc Govern, A., & Milivojevic, S. (2014). Sexting and young people. *Legaldate,* 26(4), 1-10.

15. Claxton, S. E., & van Dulmen, M. H. (2013). Casual sexual relationships and experiences in emerging adulthood. *Emerging Adulthood*, 1(2), 138-150.
16. Coopersmith, S. (1967). *The antecedents of self-esteem*. San Francisco: W. H. Freeman and Company.
17. Crimmins, D. M., & Seigfried-Spellar, K. C. (2017). Adults who sext: exploring differences in selfesteem, moral foundations, and personality. *International Journal of Cyber Criminology*, 11(2), 169-182.
18. Dir, A. L. (2012). *Understanding sexting behaviors, sexting expectancies, and the role of impulsivity in sexting behaviors*. Indiana: Purdue University.
19. Dir, A. L., Cyders, M. A., & Coskunpinar, A. (2013). From the bar to the bed via mobile phone: A first test of the role of problematic alcohol use, sexting, and impulsivity-related traits in sexual hookups. *Computers in Human Behaviors*, 29(1) 1664-1670.
20. Döring, N. (2014). Consensual sexting among adolescents: Risk prevention through abstinence education or safer sexting? *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 8(1), 1-10.
21. Delevi, R., & Weisskirch, R. S. (2013). Personality factors as predictors of sexting. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2589-2594.
22. Drouin, M., Ross, J., & Tobin, E. (2015). Sexting A new digital vehicle for intimate partner aggresion? *Computers in human behavior*, 50(1), 197-204.
23. Drouin, M., Vogel, K. N., Surbey, A., & Stills, J. R. (2013). Let's talk about sexting, baby: Computer-mediated sexual behaviors among young adults. *Computers in Human Behavior*, 29(5), 25- 30.
24. Du, H., King, R. B., & Chi, P. (2017). Self-esteem and subjective well-being revisited: The roles of personal, relational and collective self-esteem. *PLoS ONE*, 12(8), 1-10.
25. Galanis, P., Katsiroumpa, Z., Katsiroumpa, A., Tsakalaki, A., & Vasilopoulos, S. (2023). Relationship between sexting and self-esteem, depression, anxiety, and stress among young people. *International Journal of Caring Sciences*, 16(1), 62-63.

26. Gordon-Messer, D., Bauermeister, J. A., Grodzinski, A., & Zimmerman, M. (2013). Sexting among young adults. *Journal of Adolescent Health*, 52(3), 301-306.
27. Hally, C., & Pollack, R. (1993). The effects of self-esteem, variety of sexual experience, and erotophilia on sexual satisfaction in sexually active heterosexuals. *Journal of Sex Education & Therapy*, 19(3), 183-192.
28. Hasebrink, U., Livingstone, S., Haddon, L., & Ólafsson, K. (2009). *Comparing children's online opportunities and risks across Europe: Cross-national comparisons for EU Kids Online (2nd edition)*. EU Kids Online, The London School of Economics and Political Science.
29. Hudson, H. K. (2011). *Factors affecting sexting behaviors among selected undergraduate students*. A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the doctor philosophy in Education degree with a concentration in Health education. Southern Illinois university Carbondale: Department of Health education and Recreation in the Graduate school.
30. Hudson, H. K., & Ferto, J. V. (2015). Sextual activity: predictors of sexting behaviors and intentions to sext among selected undergraduate students. *Computers in Human Behavior*, 49(1), 615-622.
31. Houck, C. D., Barker, D., Rizzo, C., Hancock, E., Norton, A., & Brown, L. K. (2014). Sexting and sexual behavior in at-risk adolescents. *Pediatrics*, 133(2), 276–282.
32. Henderson, L., & Morgan, E. (2011). Sexting and sexual relationships among teens and young adults. *The McNair Scholars Research Journal*, 9(7), 1-10.
33. Hodžić, A., & Bijelić, N. (2003). Značaj roda u stavovima i seksualnom ponašanju adolescenata i adolescentica. *Revija za sociologiju*, 34(3-4), 242-244.
34. Huterer, N., & Nagy, A. (2019). Rizično seksualno ponašanje adolescenata. *Didaskalos*, 3(3), 137-150.
35. Jessor, R. & Jessor, S. L. (1977). *Problem behavior and psychosocial development: A longitudinal study of youth*. New York: Academic Press.

36. Jonovska, S., Frančišković, T., Kvesić, A., Nikolić, H., Brekalo, Z., Pavlović, E., & Bilić, D.D. (2007). Self-esteem in children and adolescents differently treated for locomotory trauma. *Collegium Antropologicum*, 31(2), 463-469.
37. Jonsson, L. S., Priebe, G., Bladh, M., & Svedin, C. G. (2014). Voluntary sexual exposure online among Swedish youth – social background, internet behaviour and psychosocial health. *Computers in Human Behavior*, 30(1), 181-190.
38. Kričkić, D., Šincek, D., & Babić Čike, A. (2017). Sexting, cyber-violence and sexually risk behaviour among college students. *Kriminologija i socijalna integracija*, 25(2), 15-28.
39. Kumari, N., & Srivastava, M. S. (2017). Effects of sexting on self-esteem and body-image among teenagers. *Journal Of Humanities And Social Science*, 22(11), 38-43.
40. Lenhart, A. (2009). *Teens and sexting*. Posjećeno 21. 8. 2023. na mrežnoj stranici Pew Research Center Logo: http://ncdsv.org/images/PewInternet_TeensAndSexting_12-2009.pdf
41. Lacković - Grgin, K. (2006). *Psihologija adolescencije*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
42. Lazarus, V. J., Sihvonen-Riemenschneider, H., Laukamm-Josten, U., Wong, F., & Ljiljestrand, J. (2010). Systematic review of interventions to prevent the spread of sexually transmitted infections, including HIV, among young people in Europe. *Croatian Medical Journal*, 51(1), 74-84.
43. Lacković-Grgin, K. (1994). *Samopoimanje mladih*. Jastrebarsko: Naklada slap.
44. Leary, M. R. (1999). Making sense of self-esteem. *Current Directions in Psychological Science*, 8(1), 32-35
45. Mitchell, K. J., Finkelhor, D., Jones, L. M., & Wolak, J. (2012). Prevalence and characteristics of youth sexting: A national study. *Pediatrics*, 129(1), 13–20.
46. Molla Esparza, C., Nájera, P., López-González, E., & Losilla, J. M. (2020). Development and validation of the Adolescent Sexting Scale (A-Sexts) with a

Spanish sample. *International journal of environmental research and public health*, 17(21), 8042.

47. Mori, C., Cooke, J. E., Temple, J. R., Ly, A., Lu, Y., Anderson, N., Rash, C., & Madigan, S. (2020). The prevalence of sexting behaviors among emerging adults: A meta-analysis. *Archives of Sexual Behavior*, 49(4), 1103-1119.
48. Mori, C., Park, J., Temple, J. R., & Madigan, S. (2022). Are youth sexting rates still on the rise? A Meta-analytic Update. *Journal of Adolescent Helath*, 70(4), 531– 539. Mukonyo, M. E., Kabue, P., & Mugo, J. (2020). Sexting and risky sexual behavior among students in Machakos University, Machakos County, Kenya. *Global Journal of Health Sciences*, 5(2), 59-82.
49. Milić, M., Duvnjak, I., & Šincek, D. (2019). *Učestalost sekstinga među mladima i mladim odraslima*. 27. Godišnja Konferencija Hrvatskih Psihologa "Psihologija i Digitalni Svijet" Knjiga Sažetaka (81). Hrvatsko psihološko društvo.
50. Mihić, J., & Bašić, J. (2008). Preventivne strategije - Eksternalizirani poremećaji u ponašanju i rizična ponašanja djece i mladih. *Ljetopis socijalnog rada, 15*(3), 445-471.
51. Madigan, S., Ly, A., Rash, C. L., Van Ouytsel, J., & Temple, J. R. (2018). Prevalence of multiple forms of sexting behavior among youth: A systematic review and meta-analysis. *JAMA Pediatrics*, 172(4), 327-335.
52. O'Keeffe, G. S., & Clarke-Pearson, K. (2011). Clinical report—the impact of social media on children, adolescents and their families. *Pediatrics*, 127, 800-804.
53. Posavec Vaupotič, B. (2021). Posljedice niskog samopoštovanja kod učenika. Varaždinski učitelj, 4(6), 44-52.
54. Perkins, A., Becker, J., Tehee, M., & Mackelprang, E. (2014). Sexting behaviors among college students: cause for concern? *International Journal of Sexual Health*, 26(2), 79-92.
55. Rice, E., Rhoades, H., Winetrobe, H., Sanchez, M., Montoya, J., Plant, A., & Kordic, T. (2012). Sexually explicit cell phone messaging associated with sexual risk among adolescents. *Pediatrics*, 130(4), 667-673.

56. Rice, E., Gibbs, J., Winetrobe, H., Rhoades, H., Plant, A., Montoya, J., & Kordic, T. (2014). Sexting and sexual behavior among middle school students. *Pediatrics*, 134(1), 21–28.
57. Raine, G., Khouja, C., Scott, R., Wright, K., & Sowden, A. J. (2020). Pornography Use and Sexting Amongst Children and Young People: A Systematic Overview of Reviews. *Systematic Reviews*, 9(1), 283.
58. Ringrose, J., Gill, R., Livingstone, S., & Harvey, L. (2012). *A qualitative study of children, young people and'sexting'*: A report prepared for the NSPCC.
59. Rosenberg, M. (1965). *Society and the Adolescent Self-Image*. New York: Princeton University Press.
60. Ručević, S., Ajduković, M. i Šincek, D. (2009). Razvoj upitnika samoiskaza rizičnog i delinkventnog ponašanja mladih (SRDP-2007). *Kriminologija i socijalna integracija: časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju*, 17(1), 1-11.
61. Scholes-Balog, K., Francke, N., & Hemphill, S. (2016). Relationships between sexting, self-esteem, and sensation seeking among Australian young adults. *Sexualization, Media, & Society*, 2(2). 1-10.
62. Srahbzu, M., & Tirfeneh, E. (2020). Risky sexual behaviour and associated factors among adolescents aged 15-19 years at governmental high schools in Aksum town, Tigray, Ethiopia, 2019: an institucional-based, cross-sectional study. *BioMed Research International*, 2020(1), 1-8.
63. Sesar K., & Dodaj A. (2019). Sexting and emotional regulation strategies among young adults. *Mediterranean Journal of Clinical Phychology*, 7(1), 1-25.
64. Sesar, K., & Dodaj, A. (2020). *Sexting: razmjena seksualno eksplicitnog sadržaja*. Sveučilište u Mostaru.
65. Sesar, K., Dodaj, A., & Jandrić, T. (2021). Young people who sext: the role of self-esteem and body-esteem. *Central European Journal of Paediatrics*, 17(1), 52-65.
66. Sesar, K., Dodaj, A., Prijatelj, K., Novak, T., Ćorić, M., & Crnjac, I. (2022). *The relationship between sexting and gender roles in high school students*.

Paper presented at the International Conference on Social Sciences in the 21st Century, London, United Kingdom.

67. Sesar, K., Dodaj, A., & Šimić, N. (2019). Motivacijske odrednice sekstinga: Model temeljen na integraciji dosadašnjih istraživanja. *Psychological Topics*, 28(3), 461-482.
68. Štulhofer, A., Jureša, V., & Mamula, M. (2000). Problematični užitci: rizično seksualno ponašanje u kasnoj adolescenciji. *Društvena istraživanja*, 9(6), 867-893.
69. Štulhofer, A., Graham, C., Božičević, I., Kufrin, K., & Ajduković, D. (2007). HIV/AIDS-related knowledge, attitudes and sexual behaviors as predictors of condom use among young adults in Croatia. *International Family Planning Perspectives*, 33(2), 58-65.
70. Temple, J. R., Le, V. D., van den Berg, P., Ling, Y., Paul, J. A., & Temple, B. W. (2014). Brief report: Teen sexting and psychosocial health. *Journal of Adolescence*, 37(1), 33-36.
71. Temple, J. R., Paul, J. A., van den Berg, P., Le, V. D., McElhany, A., & Temple, B. W. (2012). Teen sexting and its association with sexual behaviors. *Archives of Pediatricts and Adolescent Medicine*, 166(9), 828-833.
72. Temple, J. R., & Choi, H. (2014). Longitudinal association between teen sexting and sexual behavior. *Pediatrics*, 134(5), 1287-1292.
73. Tajfel, H. (1982). Social psychology of intergroup relations. *Annual Review of Psychology*, 33(1), 1-39.
74. Vanden Abeele, M., Roe, K. i Eggermont, S. (2012). An exploration of adolescents' sexual contact and conduct risks through mobile phone use. *Communications: European Journal of Communication*, 37(1), 55-77.
75. Vrselja, I., Pacadi, D., & Maričić, J. (2015). Odnos sekstinga sa seksualno rizičnim ponašanjem i nekim psihosocijalnim čimbenicima. *Psihologijske teme*, 24(3), 425-447.
76. Van Ouytsel, J., Ponnet, K., Walrave, M., & d'Haenens, L. (2017). Adolescent sexting from a social learning perspective. *Telematics and Informatics*, 34(1), 287-298.

77. Van Ouytsel, J., Punyanunt-Carter, N. M., Walrave, M., & Ponnet, K. (2020). Sexting Within Young Adults' Dating and Romantic Relationships. *Current Opinion in Psychology*, 36(1), 55-59.
78. Van der Heijden, I., & Swartz, S. (2014). 'Something for something': The importance of talking about transactional sex with youth in South Africa using a resilience-based approach. *African Journal of AIDS Research*, 13(1), 53-63.
79. Vejmelka, L., Strabić, N., & Jazvo, M. (2017). Online aktivnosti i rizična ponašanja adolescenata u virtualnom okruženju. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 26(1), 59-78.
80. Welrave, M., Heirman, W., & Hallam, L. (2014). Under pressure to sext? Applying the theory of planned behaviour to adolescent sexting. *Behaviour & Information Technology*, 33(1), 86-98
81. Wolak, J., & Finkelhor, D. (2011). Sexting: A typology. *Crimes against Children Research Center*, 48(1), 1-11.
82. Wolak, J., Finkelhor, D., & Mitchell, K. J. (2012). How often are teens arrested for sexting? Data from a national sample of police cases. *Pediatrics*, 129(1), 4-12.
83. Ybarra, M. L., i Mitchell, K. J. (2014). "Sexting" and its relation to sexual activity and sexual risk behavior in a national survey of adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 55(6), 757–764.

13. Prilozi

Prilog 1

Tablica 7.1.
Deskriptivni parametri iskustva sudjelovanja u sekstingu

	Frekvencija	Postotak	Valjani postotak	Kumulativni postotak
Koliko često ste putem aplikacija na mobilnom telefonu i/ili društvenih mreža na internetu primili od osobe s kojom komunicirate: [fotografije na kojima je ta osoba polugola ili gola?]				
Nikad	46	22,8	22,8	22,8
Rijetko	40	19,8	19,8	42,6
Ponekad	34	16,8	16,8	59,4
Često	44	21,8	21,8	81,2

Uvijek	38	18,8	18,8	100,0

Koliko često ste putem aplikacija na mobilnom telefonu i/ili društvenih mreža na internetu primili od osobe s kojom komunicirate: [videozapise na kojima je ta osoba polugola ili gola?]

Nikad	72	35,6	35,6	35,6
Rijetko	34	16,8	16,8	52,5
Ponekad	26	12,9	12,9	65,3
Često	50	24,8	24,8	90,1
Uvijek	20	9,9	9,9	100,0

Koliko često ste putem aplikacija na mobilnom telefonu i/ili društvenih mreža na internetu poslali vlastite: [fotografije na kojima ste polugoli ili goli?]

Nikad	59	29,2	29,2	29,2
Rijetko	51	25,2	25,2	54,5
Ponekad	29	14,4	14,4	68,8
Često	37	18,3	18,3	87,1
Uvijek	26	12,9	12,9	100,0

Koliko često ste putem aplikacija na mobilnom telefonu i/ili društvenih mreža na internetu poslali vlastite: [videozapise na kojima ste polugoli ili goli?]

Nikad	96	47,5	47,5	47,5
Rijetko	32	15,8	15,8	63,4
Ponekad	12	5,9	5,9	69,3
Često	35	17,3	17,3	86,6
Uvijek	27	13,4	13,4	100,0

Koliko često ste putem aplikacija na mobilnom telefonu i/ili društvenih mreža na internetu javno objavili vlastite: [polugole ili gole fotografije?]

Nikad	157	77,7	77,7	77,7
Rijetko	29	14,4	14,4	92,1
Ponekad	5	2,5	2,5	94,6
Često	10	5,0	5,0	99,5
Uvijek	1	,5	,5	100,0

Koliko često ste putem aplikacija na mobilnom telefonu i/ili društvenih mreža na internetu javno objavili vlastite: [polugole ili gole videozapise?]

Nikad	173	85,6	85,6	85,6
Rijetko	13	6,4	6,4	92,1
Ponekad	6	3,0	3,0	95,0
Često	7	3,5	3,5	98,5
Uvijek	3	1,5	1,5	100,0

Koliko često ste putem aplikacija na mobilnom telefonu i/ili društvenih mreža na internetu javno objavili tuđe: [polugole ili gole fotografije?]

Nikad	162	80,2	81,0	81,0

Rijetko	29	14,4	14,5	95,5
Ponekad	4	2,0	2,0	97,5
Često	3	1,5	1,5	99,0
Uvijek	2	1,0	1,0	100,0

Koliko često ste putem aplikacija na mobilnom telefonu i/ili društvenih mreža na internetu javno objavili tuđe: [polugole ili gole videozapise?]

Nikad	172	85,1	85,6	85,6
Rijetko	17	8,4	8,5	94,0
Ponekad	6	3,0	3,0	97,0
Često	5	2,5	2,5	99,5
Uvijek	1	,5	,5	100,0

Koliko često ste putem aplikacija na mobilnom telefonu i/ili društvenih mreža na internetu proslijedili drugoj osobi: [fotografije neke osobe koja je na tim fotografijama polugola ili gola?]

Nikad	94	46,5	46,5	46,5
Rijetko	39	19,3	19,3	65,8
Ponekad	29	14,4	14,4	80,2
Često	29	14,4	14,4	94,6
Uvijek	11	5,4	5,4	100,0

Koliko često ste putem aplikacija na mobilnom telefonu i/ili društvenih mreža na internetu proslijedili drugoj osobi: [videozapise na kojima je neka osoba polugola ili gola?]

Nikad	115	56,9	56,9	56,9
Rijetko	23	11,4	11,4	68,3
Ponekad	20	9,9	9,9	78,2
Često	31	15,3	15,3	93,6
Uvijek	13	6,4	6,4	100,0

Koliko često ste putem aplikacija na mobilnom telefonu i/ili društvenih mreža na internetu primili proslijeđene: [fotografije na kojima je osoba polugola ili gola?]

Nikad	58	28,7	28,7	28,7
Rijetko	51	25,2	25,2	54,0
Ponekad	32	15,8	15,8	69,8
Često	43	21,3	21,3	91,1
Uvijek	18	8,9	8,9	100,0

Koliko često ste putem aplikacija na mobilnom telefonu i/ili društvenih mreža na internetu primili proslijeđene: [videozapise na kojima je osoba polugola ili gola?]

Nikad	74	36,6	36,6	36,6
Rijetko	33	16,3	16,3	53,0
Ponekad	37	18,3	18,3	71,3
Često	36	17,8	17,8	89,1
Uvijek	22	10,9	10,9	100,0

Prilog 2

Tablica 7.2.
*Deskriptivni parametri korištenja sekst*inga

	N	Min	Max	M	SD
Korištenje sekstinga	202	1,00	4,50	2,07	,929

Prilog 3

Tablica 7.3.
Deskriptivni parametri sekstinga

	Frekvencija	Postotak	Valjani postotak	Kumulativni postotak
S koliko ste osoba razmijenili polugole ili gole fotografije i/ili videozapise?				
0	53	26,2	26,2	26,2
1	35	17,3	17,3	43,6
2	32	15,8	15,8	59,4
3	22	10,9	10,9	70,3
4	28	13,9	13,9	84,2
5	22	10,9	10,9	95,0
6	5	2,5	2,5	97,5
10	2	1,0	1,0	98,5
15	2	1,0	1,0	99,5
18	1	,5	,5	100,0
Polugole ili gole fotografije/videozapise poslao/poslala sam:				
ne razmjenjujem ni s kim	63	31,2	31,2	31,2
nepoznatoj osobi	2	1,0	1,0	32,2
osobi s kojom sam u intimnoj vezi (npr. dečko/djevojka)	111	55,0	55,0	87,1
prijateljima i/ili poznanicima	26	12,9	12,9	100,0
Polugole ili gole fotografije/videozapise primio/primila sam:				
ne razmjenjujem ni s kim	55	27,2	27,2	27,2
nepoznatoj osobi	4	2,0	2,0	29,2
osobi s kojom sam u intimnoj vezi (npr. dečko/djevojka)	121	59,9	59,9	89,1
prijateljima i/ili poznanicima	22	10,9	10,9	100,0
Koje aplikacije najčešće upotrebljavate za razmjenu seksualno eksplicitnih sadržaja				
Facebook	2	1,0	1,0	1,0
Instagram	3	1,5	1,5	2,5
Instagram;Snapchat	9	4,5	4,5	6,9
Nijednu	45	22,3	22,3	29,2
Snapchat	18	8,9	8,9	38,1
Snapchat;Grindr, Romeo	1	,5	,5	38,6
Snapchat;Twitter	1	,5	,5	39,1
Viber;Snapchat	1	,5	,5	39,6
Viber;What's App	2	1,0	1,0	40,6
Viber;What's App;Instagram;Snapchat	1	,5	,5	41,1
Viber;What's App;Snapchat	1	,5	,5	41,6
What's App	42	20,8	20,8	62,4
What's App;Instagram	34	16,8	16,8	79,2
What's App;Instagram;Snapchat	18	8,9	8,9	88,1
What's App;Snapchat	23	11,4	11,4	99,5
What's App;Snapchat;Facebook	1	,5	,5	100,0

Prilog 4

Tablica 7.4.
Deskriptivni parametri seksualno rizičnog ponašanja

	Frekvencija	Postotak	Valjani postotak	Kumulativni postotak
Koliko si spolnih partnera imao/la u životu?				
Nijednog	15	7,4	7,4	7,4
Od 1 do 2	70	34,7	34,7	42,1
Od 3 do 5	83	41,1	41,1	83,2
Više od 5	34	16,8	16,8	100,0
Koliko si puta stupio/la u seksualne odnose bez zaštite (bez prezervativa/tablete)?				
Nikada	53	26,2	26,2	26,2
Od 1 do 2 puta	34	16,8	16,8	43,1
Od 3 do 5 puta	43	21,3	21,3	64,4
Više od 5 puta	72	35,6	35,6	100,0
Koliko si puta stupio/la u seksualne odnose na jednu noć s usputnom partnericom/partnerom?				
Nikada	99	49,0	49,0	49,0
Od 1 do 2 puta	49	24,3	24,3	73,3
Od 3 do 5 puta	40	19,8	19,8	93,1
Više od 5 puta	14	6,9	6,9	100,0
Koliko ste puta strahovali da Vam je partnerica trudna?/ Koliko ste puta strahovali da ste trudni?				
Nikada	72	35,6	35,6	35,6
Od 1 do 2 puta	44	21,8	21,8	57,4
Od 3 do 5 puta	33	16,3	16,3	73,8
Više od 5 puta	53	26,2	26,2	100,0

Prilog 5

Tablica 7.5.
Deskriptivni parametri seksualno rizičnog ponašanja

	N	Min	Max	M	SD
Seksualno rizično ponašanje	202	0	36	16,54	10,154

Prilog 6

Tablica 7.6.
Deskriptivni parametri samopoštovanja

	Frekvencija	Postotak	Valjani postotak	Kumulativni postotak
Općenito govoreči, zadovoljan/na sam sa sobom.				
Potpuno netočno	2	1,0	1,0	1,0
Uglavnom netočno	9	4,5	4,5	5,4
Ni točno ni netočno	41	20,3	20,3	25,7
Uglavnom točno	76	37,6	37,6	63,4
Potpuno točno	74	36,6	36,6	100,0
Sposoban/na sam raditi i izvršavati zadatke podjednako uspješno kao i većina ljudi.				
Potpuno netočno	1	,5	,5	,5
Uglavnom netočno	5	2,5	2,5	3,0
Ni točno ni netočno	32	15,8	15,8	18,8
Uglavnom točno	93	46,0	46,0	64,9
Potpuno točno	71	35,1	35,1	100,0
Osjećam da sam isto toliko sposoban/na kao i većina ljudi.				
Potpuno netočno	1	,5	,5	,5
Uglavnom netočno	8	4,0	4,0	4,5
Ni točno ni netočno	41	20,3	20,3	24,8
Uglavnom točno	68	33,7	33,7	58,4
Potpuno točno	84	41,6	41,6	100,0
Osjećam da posjedujem niz vrijednih osobina.				
Potpuno netočno	2	1,0	1,0	1,0
Uglavnom netočno	6	3,0	3,0	4,0
Ni točno ni netočno	30	14,9	14,9	18,8
Uglavnom točno	91	45,0	45,0	63,9
Potpuno točno	73	36,1	36,1	100,0
Mislim da vrijedim, barem koliko i drugi ljudi.				
Potpuno netočno	2	1,0	1,0	1,0
Uglavnom netočno	7	3,5	3,5	4,5
Ni točno ni netočno	44	21,8	21,8	26,2
Uglavnom točno	65	32,2	32,2	58,4
Potpuno točno	84	41,6	41,6	100,0
Želio/la bih da imam više poštovanja prema samome/oj sebi.				
Potpuno netočno	29	14,4	14,4	14,4
Uglavnom netočno	40	19,8	19,8	34,2
Ni točno ni netočno	28	13,9	13,9	48,0
Uglavnom točno	57	28,2	28,2	76,2
Potpuno točno	48	23,8	23,8	100,0
Osjećam da nemam puno toga čime bih se mogao/la ponositi.				
Potpuno netočno	63	31,2	31,2	31,2

Uglavnom netočno	43	21,3	21,3	52,5
Ni točno ni netočno	62	30,7	30,7	83,2
Uglavnom točno	22	10,9	10,9	94,1
Potpuno točno	12	5,9	5,9	100,0
Ponekad se osjećam potpuno beskorisno.				
Potpuno netočno	33	16,3	16,3	16,3
Uglavnom netočno	52	25,7	25,7	42,1
Ni točno ni netočno	46	22,8	22,8	64,9
Uglavnom točno	49	24,3	24,3	89,1
Potpuno točno	22	10,9	10,9	100,0
S vremena na vrijeme osjećam da ništa ne vrijedim.				
Potpuno netočno	69	34,2	34,2	34,2
Uglavnom netočno	56	27,7	27,7	61,9
Ni točno ni netočno	44	21,8	21,8	83,7
Uglavnom točno	19	9,4	9,4	93,1
Potpuno točno	14	6,9	6,9	100,0
Sve više dolazim do spoznaje da jako malo vrijedim.				
Potpuno netočno	109	54,0	54,0	54,0
Uglavnom netočno	39	19,3	19,3	73,3
Ni točno ni netočno	29	14,4	14,4	87,6
Uglavnom točno	19	9,4	9,4	97,0
Potpuno točno	6	3,0	3,0	100,0

Prilog 7

Tablica 7.7.
Deskriptivni parametri razine samopoštovanja

	N	Min	Max	M	SD
Razina samopoštovanja	202	13	40	27,82	7,686

Zahvala

Zahvaljujem se prof. dr. sc. Marini Ajduković i izv. prof. dr. sc. Luciji Vejmelki koje su nesebično dijelile vlastita iskustva i kompetencije te time olakšale proces izrade diplomskog rada.

Hvala prijateljicama na toleranciji u lošim danima. Umanjivale ste tugu, uvećavale radost.

Posebna zahvala onima koji osjećaju kako „dišem“, mojoj obitelji. Oni su moji ljudi.

Hvala vam, jer puno toga mojega nije samo do mene. Do vas je.